

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Центральноукраїнський державний
університет імені Володимира Винниченка

Факультет права, бізнесу та адміністрування
Кафедра менеджменту та підприємництва

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор

Центральноукраїнського державного
університету імені В. Винниченка

професор Євген СОБОЛЬ

«30» грудня 2025 року

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр, назва галузі)

Спеціальність: 051 Економіка
(шифр і назва спеціальності)

Освітня програма Економічна безпека
(назва)

Програму атестаційного екзамєну
розглянуто та затверджено
на засіданні кафедри менеджменту та
підприємництва

Протокол №7 від "26" грудня 2025 р.

В.о. зав. кафедри О.М. Левченко

2025 – 2026 навчальний рік

Програма атестаційного екзамену здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 051 «Економіка», ОПП Економічна безпека (2025 – 2026 навчальний рік). Кропивницький: ЦДУ, 2025. 80 ст.

Програма атестаційного екзамену для спеціальності 051 Економіка, галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки розроблена на основі програм освітніх компонент освітньо-професійної програми Економічна безпека згідно навчального плану підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти робочою групою кафедри менеджменту та підприємництва Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка у складі:

1. **Левченко Олександр Миколайович**, доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту та підприємництва, в.о. завідувача кафедри
2. **Буткевич Оксана Вікторівна**, кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту та підприємництва
3. **Довгенко Яна Олексіївна**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та підприємництва
4. **Панченко Оксана Петрівна**, кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту та підприємництва
5. **Щоголева Інна Валентинівна**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри менеджменту та підприємництва
6. **Яременко Людмила Іванівна**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри менеджменту та підприємництва

Програма атестаційного екзамену обговорена та схвалена на засіданні кафедри менеджменту та підприємництва

Протокол № 7 від «26» грудня 2025 року

Затверджено вченою радою факультету права, бізнесу та адміністрування Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 4 від «30» грудня 2025 р.)

© Левченко О.М., Буткевич О.В.,
Довгенко Я.О., Панченко О.П.,
Щоголева І.В., Яременко Л.І. 2025 рік
© ЦДУ імені В. Винниченка,
2025 рік

ЗМІСТ

	Стор.
1. Загальна частина	4
2. Структура атестаційного екзамену	6
3. Програмні фахові компетентності	11
4. Програмні результати навчання	12
5. Зміст навчальних програм освітніх компонент, винесених на атестаційний екзамен	15
6. Критерії оцінювання	63
7. Приклад екзаменаційного білету	68

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Підсумкова атестація здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти здійснюється відповідно до вимог: Стандарту вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 13.11.2018 р. № 1244 (зі змінами внесеними відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 28.05.2021 № 593 та наказу МОН України від 13.06.2024 р. № 842); Освітньо-професійної програми «Економічна безпека» у Центральнотраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка (наказ № 204-ун від 30.12.2021 р., зі змінами, наказ № 225/1-ун від 23.12.2024р.); Положення про атестацію здобувачів вищої освіти у Центральнотраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка (протокол № 2 від 31.08.2020 р.; зі змінами (протокол №10 від 07.02.2022 р.); (зі змінами, протокол № 6 від 28.11.2022 р., № 7 від 05.02.2024 р.)

Атестація проводиться у формі *атестаційного екзамену*.

Атестаційний екзамен для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка» повинен визначати рівень засвоєння ними матеріалів фахових дисциплін, вміння самостійно аналізувати практичні господарські ситуації, активно використовувати набуті знання у подальшому навчанні та своїй професійно-суспільній діяльності.

Атестаційний екзамен є продовженням освітнього процесу, складовою частиною завершального етапу підготовки бакалаврів за денною та заочною формами навчання.

Атестація здобувачів вищої освіти щодо встановлення фактичної відповідності рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей здійснюється екзаменаційною комісією, склад якої затверджується наказом ректора Університету.

До атестації допускаються здобувачі освіти, які повністю виконали освітню програму першого (бакалаврського) рівня вищої освіти «Економічна безпека» зі спеціальності 051 Економіка.

У процесі атестації визначається рівень здатності розв'язувати спеціалізовані завдання та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає знання теорій економічної науки та вміння застосовувати відповідні методики економічного дослідження.

Атестаційний екзамен проводиться після вивчення теоретичних курсів фахових дисциплін та проходження практик, передбачених навчальним планом підготовки бакалаврів.

Атестація здійснюється на підставі оцінювання якості засвоєння освітньо-професійної програми, рівня досягнення програмних результатів навчання та сформованості загальних і спеціальних компетентностей бакалавра з економіки.

Термін проведення атестації визначається навчальним планом і графіком освітнього процесу.

Завдання атестаційного екзамену сформовано відповідно до програм фахових дисциплін. Усього один пакет завдань для проведення атестаційного екзамену містить 30 варіантів.

Час на підготовку відповіді – 40 хвилин.

Форма проведення атестації – усна, на основі білетів.

На підставі рішення екзаменаційної комісії Університет присуджує особі, яка успішно виконала освітню програму на певному рівні вищої освіти, відповідний ступінь вищої освіти та присвоює відповідну кваліфікацію.

Здобувачу видається документ про вищу освіту встановленого зразка за акредитованою освітньою програмою.

СТРУКТУРА АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Атестаційний екзамєн складається з двох частин: *теоретичної* (у формі відповіді на теоретичні запитання) та *практичної* (у формі розв'язання комплексного завдання)

1 частина – Теоретична	2 частина – Практична
Розгорнута відповідь на теоретичні запитання	Розв'язання комплексного завдання
40 балів	60 балів
100 балів	

Теоретична частина атестаційного екзамєну проводиться в усній формі, шляхом надання здобувачами відповідей на теоретичні запитання; практична частина – проводиться в усній формі (захист розв'язаного комплексного завдання) на основі білетів.

Кожен білет містить 2 теоретичних запитання та практичне завдання.

Під час захисту практичного атестаційного завдання випускнику необхідно продемонструвати проведені розрахунки та захистити отримані результати.

На підготовку відповіді здобувачу надається 40 хвилин. Для відповіді на питання екзаменаційного білету здобувачу відводиться 15-20 хвилин. У своїй відповіді здобувач роз'яснює сутність теоретичних питань та роз'яснює рішення аналітично-розрахункової задачі. Після чого здобувач відповідає на додаткові питання членів ЕК.

Перед початком атестації здобувачі ідентифікуються.

Фахові дисципліни які включені до атестаційного екзамєну:

Програмні результати навчання	Освітній компонент
ПРН5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади); ПРН14. Визначати та планувати можливості	Основи менеджменту

<p>особистого професійного розвитку;</p> <p>ПРН15. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні;</p> <p>ПРН22. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах;</p> <p>ПРН23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.</p>	
<p>ПРН8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач;</p> <p>ПРН19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.</p>	Економічна інформатика
<p>ПРН3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки;</p> <p>ПРН4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем;</p> <p>ПРН7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки;</p> <p>ПРН9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави;</p> <p>ПРН11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин;</p> <p>ПРН21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів</p>	Макро та мікроекономіка
<p>ПРН11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин;</p> <p>ПРН12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати;</p> <p>ПРН13. Ідентифікувати джерела та розуміти</p>	Економіка підприємства

<p>методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники;</p> <p>ПРН21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів;</p> <p>ПРН24. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.</p>	
<p>ПРН13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники;</p> <p>ПРН19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.</p>	<p>Цифрова економіка (діджиталізація)</p>
<p>ПРН11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин;</p> <p>ПРН16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки;</p> <p>ПРН18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.</p>	<p>Страховання</p>
<p>ПРН4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем;</p> <p>ПРН5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади);</p> <p>ПРН10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності;</p> <p>ПРН12. Застосовувати набуті теоретичні знання для</p>	<p>Економічна безпека підприємства</p>

<p>розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати; ПРН25. Вміти проводити дослідження, аналізувати та ідентифікувати економічні небезпеки, зокрема неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності, на різних рівнях та прогнозувати їх.</p>	
<p>ПРН9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави; ПРН11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин; ПРН17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків; ПРН24. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей; ПРН 25. Вміти проводити дослідження, аналізувати та ідентифікувати економічні небезпеки, зокрема неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності, на різних рівнях та прогнозувати їх.</p>	<p>Економічна безпека держави</p>
<p>ПРН5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади); ПРН10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності; ПРН12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати; ПРН13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та</p>	<p>Аналіз господарської діяльності</p>

<p>соціальні показники</p> <p>ПРН5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади);</p> <p>ПРН7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки;</p> <p>ПРН11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин;</p> <p>ПРН12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати;</p> <p>ПРН17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків;</p> <p>ПРН21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів;</p> <p>ПРН 25. Вміти проводити дослідження, аналізувати та ідентифікувати економічні небезпеки, зокрема неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності, на різних рівнях та прогнозувати їх.</p> <p>ПРН6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності;</p> <p>ПРН7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки;</p> <p>ПРН8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач;</p> <p>ПРН21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів</p>	<p>Прогнозування та аналіз соціально-економічних процесів</p> <p>Методи оптимізації та моделі в економіці</p>
---	---

ПРОГРАМНІ ФАХОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.

Розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.

Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин.

Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси.

Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

Відповідність фахових компетентностей випускника компонентам освітньо-професійної програми

Освітні компоненти	Фахові програмні компетентності													
	ФК1	ФК2	ФК3	ФК4	ФК5	ФК6	ФК7	ФК8	ФК9	ФК10	ФК11	ФК12	ФК13	ФК14
Економічна інформатика							+							
Макро та мікроекономіка	+		+		+	+					+		+	
Основи менеджменту								+						
Економіка підприємства								+	+		+			
Цифрова економіка (діджиталізація)											+			
Страховання		+								+				+
Економічна безпека держави	+				+			+						
Аналіз господарської діяльності				+				+				+	+	
Прогнозування та аналіз соціально-економічних процесів				+					+		+		+	
Економічна безпека підприємства												+	+	
Методи оптимізації та моделі в економіці				+										

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу.

Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя.

Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки,

Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.

Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

Оволодіти навичками усної та письмової професійної комунікації державною та іноземною мовами.

Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах.

Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.

Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.

**Відповідність результатів навчання випускника
компонентам освітньо-професійної програми**

Програмні результати навчання	Освітні компоненти										
	Економічна інформатика	Макро та мікроекономіка	Основи менеджменту	Економіка підприємства	Цифрова економіка	Страхування	Економічна безпека держави	Аналіз господарської діяльності	Прогнозування та аналіз соціально-економічних процесів	Економічна безпека підприємства	Методи оптимізації та моделі в економіці
ПРН 3		+									
ПРН 4		+								+	
ПРН 5			+					+	+	+	
ПРН 6											+
ПРН 7		+							+		+
ПРН 8	+										+
ПРН 9		+						+			
ПРН10								+		+	
ПРН11		+		+		+		+	+		
ПРН12				+				+	+	+	
ПРН13				+	+			+			
ПРН14			+								
ПРН15			+								
ПРН16						+					
ПРН17								+	+		
ПРН18						+					
ПРН19	+				+						
ПРН21		+		+					+		+
ПРН22			+								
ПРН23			+								
ПРН24				+				+			
ПРН25								+		+	

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТ, ВИНЕСЕНИХ НА АТЕСТАЦІЙНИЙ ЕКЗАМЕН

ЕКОНОМІЧНА ІНФОРМАТИКА

Форматування документу: стилі форматування, створення нового стилю, редагування стилів. Оформлення сторінок тексту: встановлення параметрів сторінок, створення колонтитулів, нумерація сторінок. Сервіс та додаткові можливості: пошук та заміна в документі, перевірка орфографії та граматики, автозаміна у документі та її налагодження, вставка об'єктів і створення підписів об'єктів. Створення таблиць засобами. Робота із зображеннями: вставка і редагування діаграм Microsoft Graph, вставка і редагування організаційних діаграм. Робота із структурованими документами: створення структурованих документів, робота в режимі структури, способи створення головного документа, перетворення існуючого документа у головний документ. Колективна робота із документом. Створення змісту та алфавітного покажчика. Створення авторефератів. Спільний доступ до документів

Введення та редагування даних. Умовне форматування. Копіювання даних та форматів. Обчислення, вбудовані функції. Списки даних. Впорядкування даних. Фільтрування даних. Перегляд, редагування, уведення та вибір даних за допомогою стандартної форми. Введення даних із перевіркою. Визначення проміжних і кінцевих підсумків. Поняття масиву даних. Операції з масивами та функції масивів. Захист даних.

Поняття бази даних. Призначення та класифікація баз даних (БД) Методики пошуку інформації у БД. Реляційні бази даних.

Створення таблиць бази даних і робота з ними. Створення запитів і робота з ними. Оператори та вирази. Створення форм і робота з ними. Створення звітів і робота з ними. Експорт, імпорт даних. Створення макросів. Створення кнопочних форм.

Комп'ютерні мережі. Глобальна мережа Internet. Розподілені системи у сучасних ІКТ середовищах Internet. Структура та принципи створення хмарних сховищ даних Інформаційні технології захисту даних

Рекомендована література

Основна

1. Гуржій А. М., Возненко Л. І., Поворознюк Н. І., Самсонов В. В.. Основи інформаційних технологій : навч. посіб. для здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти. Київ : Літера ЛТД, 2023. 288 с.
2. Денісова О. О., Сендзюк М. А. Інформаційні системи в економіці : підручник. Київ : КНЕУ, 2023. 311 с.
3. Докучаєва В.В. Інформаційні системи та технології : навч. посіб. Харків: ХНАУ ім. В.В. Докучаєва, 2020. 207 с.
4. Доценко С. І. Організація та системи керування базами даних: навч. посіб. Харків: УкрДУЗТ, 2023. 117 с.
5. Зінченко О. В., Іщеряков С. М., Прокопов С. В., Серих С. О., Василенко В. В. Хмарні технології : навч. посіб. К: ФОП Гуляєва В.М., 2020.

6. Проценко Н. М. Економічна інформатика: навч. посіб. Харків: Константа, 2020. 212 с.
7. Проценко Н. М. Економічна інформатики: метод. вказівки до виконання практич. робіт для здобувачів початкового (короткий цикл) рівня вищої освіти спеціальності 051 Економіка. Харків, 2023. 64 с.
8. Згуровська Л.П. Бази даних. Комп'ютерний практикум [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. спеціальності 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології», освітньо-професійної програми «Комп'ютерно-інтегровані системи та технології в приладобудуванні» / Л.П. Згуровська, Ю.В. Киричук, Н.М. Назаренко; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Електронні текстові дані (1 файл: 1,52 Мбайт). Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 241 с.
9. Інформатика. Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні технології [Текст] : підручник / В. А. Баженов, П. П. Лізунов, А. С. Резніков, та інші ; за наук. ред. Г. А. Шинкаренко, О. В. Шишов. – 7-ме вид. – Київ : Каравела, 2021. 496 с. URL: <https://shorturl.cusu.edu.ua/q1>.
10. Microsoft Excel 2016. Європейський стандарт комп'ютерної грамотності: посібник для студентів мед. університетів і учнів-іноземців (довузівський етап навчання): Ч. 2./ А.О. Каблуков, А.І. Андросов. - Запоріжжя: ЗДМУ, 2020. 129 с. URL: <https://shorturl.cusu.edu.ua/pu>.
11. Excel. Уроки W3Schools для початківців українською мовою. Excel Підручник URL: <https://shorturl.cusu.edu.ua/pt>.
12. Microsoft 365 для бізнесу URL: <https://shorturl.cusu.edu.ua/ps>.
13. Навчальний курс з Word для Windows URL: <https://shorturl.cusu.edu.ua/pr3>.
14. Створення бази даних в Access. URL: <https://shorturl.cusu.edu.ua/pn>.
15. Цифрова економіка : підручник / Т. І. Олешко, Н. В. Касьянова, С. Ф. Смерічевський та ін. К. : НАУ, 2022. 200 с. URL: <https://shorturl.cusu.edu.ua/pm>.

Додаткова

1. Бандоріна Л. М., Удачина К. О., Підгорна К. Д., Ярмоленко Л. І. Економічна інформатика. Частина 1: навч. посіб. Дніпро: НМетАУ, 2019. 49 с.
2. Ганжела, С. І., Шлянчак С. О. Основи інформатики з елементами програмування та сучасні інформаційні технології навчання. Кропивницький: ФО-П Александрова М. В., 2018. 182 с.
3. Гайдаржи В., Ізварін І. Бази даних в інформаційних системах: навч. посіб. Тернопіль: Навчальна книга, 2018. 418 с.
4. Демиденко М. А. Введення в сучасні бази даних: навч. посіб. Дніпро. : 2020. 38 с.
5. Іванов С. М. Інформаційні системи і технології в економіці : метод. реком. до лабор. занять. Запоріжжя : ЗНУ, 2018. 52 с.
6. Корчук О. Ю., Косяк В. І. Основи інформатики та обчислювальної техніки : навч. посіб. Київ : НАУ, 2018. 160 с.
7. Нелюбов В. О., Білак Ю. Ю. Лабораторний практикум. Проектування і створення додатків баз даних: лабораторний практикум в електронному вигляді. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2020. 46 с.

8. Ситнік Б. Т. Основи інформаційних систем і технологій: навч. посіб. Харків: УкрДУЗТ, 2019. 175 с.
9. Ткачук В. О., Шиманська К. В. Хмарні сервіси в бізнесі: практикум : навч. посіб. Житомир : Державний університет «Житомирська політехніка», 2021. 195 с.
10. Шпетний І. О., Проценко С. І., Тищенко К. В. Інформатика: навч. посіб. Суми: Сумський державний університет, 2018. 186 с.

ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ

Менеджмент як специфічна сфера людської діяльності. Система відносин в організації як предмет вивчення менеджменту. Менеджмент як система наукових знань. Менеджмент, як мистецтво управління. Тенденції менеджменту в ХХІ ст.

Розвиток та сучасний стан теорії управління. Історія розвитку менеджменту. Існуючі парадигми менеджменту. Класичні та неокласичні теорії менеджменту. Особливості формування сучасної моделі менеджменту в Україні.

Характеристика підходів до управління на основі виділення шкіл управління. Характеристика системного, ситуаційного та процесного підходу в управлінні. Характеристика сучасних підходів, що використовуються в менеджменті. Особливості комплексного підходу. Функціональний, маркетинговий, нормативний, поведінський та ін. підходи, що використовуються в менеджменті.

Наукові школи менеджменту. Школи менеджменту, що сформувались на Україні.

Методи досліджень: діалектичний, конкретно-історичний, системний підхід; моделювання: вербальне, фізичне, аналогове, математичне; науковий, експертний, соціологічні методи: анкетування, інтерв'ювання, тестування. Передумови виникнення науки управління.

Закони і принципи менеджменту. Система управління. Закони управління. Розуміння принципу управління. Еволюція загальних принципів управління. Значення принципу для менеджменту. Характеристика принципів управління. Класифікація принципів менеджменту. Взаємозв'язок між принципами менеджменту. Характеристика інтегрованих підходів до управління: процесний підхід; системний підхід; ситуаційний підхід.

Організація як суцільне утворення. Сутність і основні ознаки формальної організації. Причини виникнення, принципи функціонування організацій. Структура організації як системного утворення. Середовище організації. Внутрішнє та зовнішнє середовище організації. Еволюція організації.

Класифікація виробничо-господарських організацій. Підприємство як юридично-правова форма виробничо-господарської організації. Види і статус підприємств в Україні.

Організаційний розвиток і організаційні зміни. Планування організаційних змін. Управління організаційними змінами.

Сутність і роль процесу управління. Управління як сукупність взаємопов'язаних функцій, методів, управлінських рішень та інших категорій

менеджменту. Мета управлінського процесу, його учасники, предмет, засоби здійснення. Управлінський цикл. Управлінські процедури: ціле визначення, інформаційне забезпечення, аналітична діяльність, вибір варіанта дій, реалізація рішення, зворотний зв'язок. Особливості управління: безперервність, нерівномірність, циклічність, послідовність, надійність. Зміст процесу управління. Постійні і періодичні процеси. Управлінські операції. Особливості процесу управління.

Сутність і зміст планування як функції менеджменту, його види та їхній взаємозв'язок. Основні елементи системи планування. Етапи процесу планування. Політика, правила процедури. Види планування та їхній взаємозв'язок (стратегічне, тактичне, поточне планування). Бізнес-планування

Організація як загальна функція менеджменту. Сутність функції організації та її місце в системі управління. Поняття та складові організаційної діяльності. Сутність організації управлінської праці та організації фізичної праці. Структура функції організації: організація процесу делегування повноважень, організація роботи робочої групи, організація процесу прийняття управлінського рішення, самоорганізація труда менеджера

Повноваження, обов'язки, відповідальність. Процес делегування повноважень і відповідальності. Типи повноважень: лінійні, функціональні. Вертикальна та горизонтальна структуризація управління. Адміністративний апарат. Повноваження, обов'язки, відповідальність.

Процес делегування повноважень і відповідальності. Типи повноважень: лінійні, функціональні. Вертикальна та горизонтальна структуризація управління. Скалярний процес. Вертикальна координація: прямий контроль, стандартизація. Горизонтальна координація: взаємні комунікації, тимчасові робочі групи, комісії. Департаменталізація. Взаємодія структур організації.

Функція мотивування в менеджменті. Принципи функції мотивування. Стимулювання праці: цілі, принципи, види, форми. Поняття мотивування. Еволюція поглядів на мотивацію. Принципи врахування інтересів у мотивації. Взаємозв'язок потреб, спонукань, цілей і винагород працівника в процесі мотивування. Модель мотивації через потреби. Основні поняття теорії мотивації. Значення людського фактора в управлінні організацією. Психологічні та фізіологічні особливості працівника.

Теорії і моделі процесів мотивування: змістовний і процесний підходи. Змістовні теорії мотивації – теорія А. Маслоу, теорія Д. МакКлелланада, теорія Ф. Герцберга. Теорії мотивування процесного підходу: теорія очікувань, теорія справедливості і теорія Портера-Лоулера. Порівняння теорій мотивування. Засоби мотиваційного впливу.

Поняття контролювання та його місце в системі управління. Еволюція поглядів на контролювання в управлінській діяльності. Поняття контролю та його місце в системі управління. Принципи, цілі і функції контролю. Види управлінського контролю: попередній, поточний, заключний контроль. Поведінкові аспекти контролю. Ступінь контролю та міра відповідальності за результат. Типи контрольних систем та їх зміст.

Процес контролю. Види контролю за класифікаційними ознаками. Етапи процесу контролю: формування стандартів вимірювання, порівняння фактичного виконання зі стандартами, оцінка та регулювання. Інформаційні потоки в процесі контролю Зворотний зв'язок під час контролю. Характеристики ефективного управлінського контролю. Регулювання як загальна функція менеджменту. Поняття регулювання та його місце в системі управління. Принципи функції регулювання Види регулювання. Етапи процесу регулювання. Характеристика процесів регулювання. Стабілізуюче регулювання. Розпорядницьке регулювання Дисциплінарне регулювання «оперативне регулювання»

Сутність і види методів управління персоналом. Характеристика організаційно-адміністративних методів управління. Характеристика економічних методів управління. Особливості застосування економічних методів управління. Характеристика соціально-психологічних методів управління.

Суть управлінського рішення. Класифікація управлінських рішень. Вимоги до управлінських рішень. Етапи прийняття раціональних рішень. Методи обґрунтування та моделі прийняття управлінських рішень. Фактори, що впливають на прийняття рішень.

Поняття та загальна характеристика керівництва. Керівництво як об'єднувальна функція менеджменту. Основні фактори та визначальні аспекти керівництва. Основи керівництва: вплив, лідерство, влада. Адаптивне керівництво. Влада як елемент примушення. Форми впливу та влади. Теорії лідерства. Типологія лідерів. Поняття стилю керування та континууму стилів керування. Характеристика та класифікація стилів керування. Фактори та передумови формування стилів керівництва. Критерії оцінки стилю менеджера. Загальна характеристика моделі сучасного менеджера.

Поняття «організаційна ефективність». Підходи до вивчення організаційної ефективності – цільовий, системний і вибіркоковий. Види ефективності: зовнішня, загальна, ринкова, стратегічна (цільова), витратна, оперативна, ефективність інноваційного проекту. Критерії організаційної ефективності. Система критеріїв, за якими може оцінюватись ефективність діяльності організації. Результативність системи менеджменту.

Рекомендована література

Нормативно -правові акти:

1. Конституція України від 28.06.1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Цивільний кодекс України від 2003. URL: режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Господарський кодекс України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755- VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
5. Кодекс законів про працю України. URL: https://ips.ligazakon.net/document/KD0001?an=1&ed=2022_03_24

Основна

1. Менеджмент : підручник / С.Ю. Бірюченко, К.О. Бужимська, І.В. Бурачек та ін.; під заг. ред. Т.П. Остапчук. Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка». Житомир: Вид-во «Рута», 2021. 856 с.
2. Шкільняк М. М, Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Крисько Ж. Л., Демків І. О. Менеджмент: підручник. Тернопіль: ЗУНУ, 2022 р. 258 с.
3. Основи менеджменту: конспект лекцій : навч. посіб. для студентів спеціальності 073 «Менеджмент» освітньо-професійної програми «Менеджмент і бізнес-адміністрування» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; укл.: Т.В. Лазоренко, С.О. Пермінова. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2021.166 с.
4. Сучасний менеджмент у схемах і таблицях. Ч. 1: навч. посіб. / Н.С. Іванова, Н.С. Приймак, І.А. Карабаза та ін; за ред. Н.С. Іванової. Кривий Ріг : Вид-во ДонНУЕТ, 2021. 282 с.
5. Сучасний менеджмент у схемах і таблицях. Ч. 2: навч. посіб. / Н.С. Іванова, Н.С. Приймак, О.В. Неізнестна, І.В. Шаповалова, Ю.Б. Лижник / ред. Н.С. Іванова. Кривий Ріг : Вид.ДонНУЕТ, 2022. 190 с. URL: <http://elibrary.donnuet.edu.ua/2503/>
6. Менеджмент : навчальний посібник / І. І. Кравчук, Л. В. Тарасович, С. О. Лавриненко та ін.: за ред. І. І. Кравчук, Л. В. Тарасович. Житомир: Поліський національний університет, 2024. 384 с.
7. Менеджмент : навч. посіб. / Н.С. Краснокутська, О.М. Нащекіна, О.В. Замула та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 231 с.
8. Менеджмент у питаннях та відповідях: навчальний посібник / А. А. Вдовічен, О. Г. Вдовічена, В. А. Чичун та ін. Чернівці: ЧТЕІ ДТЕУ, 2023. 172 с.

Додаткова

1. Основи менеджменту: навч. посіб. / укл. В.О. Кравченко. Одеса: Атлант, 2012. 211 с.
2. Щєбликіна І.О., Грибова Д.В. Основи менеджменту : навч. посібн. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2015. 483 с.
3. Виноградський М. Д., Виноградська А. М., Шканова О. М. Управління персоналом. 2-ге видання: Навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2017. 502 с.
4. Гуторова О.О. Менеджмент організації : навч. посіб. Х.: Харк. нац. аграр. ун-т. Х.: ХНАУ, 2017. 267 с.
5. Лазоренко Т.В., Лазаренко М.П. Менеджмент: конспект лекцій: навч. посіб. для студ. спеціальності 051 «Економіка», спеціалізації «Економічна кібернетика», «Міжнародна економіка», «Економіка підприємства», «Управління персоналом та економіка праці» /; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 164 с.
6. Менеджмент : графічна і таблична візуалізація : навч. посіб. О. Є. Кузьмін та ін. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. 206 с.
7. Осовська Г.В., Осовський О.А. Основи менеджменту: підручник. Видання 3-є, перероблене і доповнене. К.: «Кондор», 2006. 664 с.

8. Oleksii Hutsaliuk^{1*}, Iuliia Bondar, Nataliia Sereda, Inna Shchoholieva, Oksana Babych. Organization and management of the development of ecological tourism in a circular economy. International Conference on Sustainable, Circular Management and Environmental Engineering. E3S Web Conf. Odessa, April 16, 2021. Volume 255, 2021. URL : <https://www.e3s-conferences.org/articles/e3sconf/abs/2021/31/>
9. Щоголева І. В., Соколовський В. А. Особливості івент-менеджменту в туризмі. Науковий вісник Льотної академії. Серія: Економіка, менеджмент та право: збірник наукових праць / Гол. ред. М. С. Письменна. Кропивницький: ЛА НАУ, 2021. Вип. 3, 4. С. 146-155. <https://dspace.sfa.org.ua/handle/123456789/1369>
10. Щоголева І. В., Соколовський В. А. Організація ділових івентів як сучасна тенденція туристського ринку. Науковий вісник Льотної академії. Серія: Економіка, менеджмент та право: збірник наукових праць / Гол. ред. М. С. Письменна. Кропивницький: ЛА НАУ, 2021. Вип. 5. С. 148-156. URL: <https://europa.eu/europass/eportfolio/screen/redirect-external?url=https%253A%252F%252Fdspace.sfa.org.ua%252Fhandle%252F123456789%252F1819>
11. Щоголева І. В. Інтелектуалізація бізнес-процесів як чинник трансформації функціонування підсистем менеджменту підприємства. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». 2024. №4. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-4-9813>
12. Oleksii Hutsaliuk, Iulia Bondar, Iryna Savelieva, Inna Shchoholieva and Alla Navolokina. Resource saving as a tool for environmental and production management in ensuring economic security of sustainable enterprise development 01025. International Conference on Agricultural, Biodiversity and Environmental Economics (ICABEE 2024). Stara Zagora, Republic of Bulgaria, June 13, V. 114. 2024. URL: https://www.bio-conferences.org/articles/bioconf/abs/2024/33/bioconf_icabee2024_01025/bioconf_icabee2024_01025.htm
13. Olufunke Olawale 1, Funmilayo Aribidesi Ajayi 2, Chioma Ann Udeh 3 and Opeyemi Abayomi Odejide 4. Risk management and HR practices in supply chains: Preparing for the future. Magna Scientia Advanced Research and Reviews, 2024. 10(02), pp. 238–255. <https://magnascientiapub.com/journals/msarr/content/risk-management-and-hr-practices-supply-chains-preparing-future>
14. E Calderon-Monge, D Ribeiro-Soriano. The role of digitalization in business and management: a systematic literature review. Review of Managerial Science. 2024. Vol.18, pp. 449–491. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11846-023-00647-8>
15. Alisher Shadiyev. (2024). Personnel management system in enterprises and organizations. Modern Science and Research, 3(8). pp. 10-18. URL: <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/37975>
16. Marcello Mariani, Yogesh K. Dwivedi. Generative artificial intelligence in innovation management: A preview of future research developments. Journal of Business Research. Vol. 175, March 2024, 114542. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0148296324000468>.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. www.rada.gov.ua
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua>
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України.
<http://www.stat.gov.ua>
4. Сайт по менеджменту. <https://www.management.com.ua/>
5. Мотивація: навч. посіб. URL:
<https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/8508/>

МАКРО ТА МІКРОЕКОНОМІКА

Матеріальні потреби людей та їх форми. Економічні ресурси та їх характеристика. Підвищення ефективності економічних ресурсів як спосіб підвищення рівня задоволення матеріальних потреб.

Основні категорії системи національних рахунків: інституціональна одиниця, сектори, економічні операції, рахунки. Основні макроекономічні показники. Випуск та його оцінювання. Обчислення зміни номінального ВВП за рахунок зміни реального ВВП і зміни рівня цін.

Зайнятість і безробіття. Населення як джерело робочої сили. Показники рівня використання робочої сили: рівень зайнятості, рівень безробіття, коефіцієнт участі в робочій силі. Види безробіття: фрикційне, структурне, циклічне, природне. Повна зайнятість, неповна зайнятість, надмірна зайнятість. Обчислення природного рівня безробіття.

Цінові чинники сукупного попиту: ефект процентної ставки, ефект багатства, ефект чистого експорту. Нецінові чинники сукупного попиту та їх вплив на його криву.

Виробнича функція як математична інтерпретація довгострокової сукупної пропозиції. Короткострокова сукупна пропозиція і ціна.

Механізм грошового ринку. Рівняння рівноваги на грошовому ринку. Механізм відновлення рівноваги на грошовому ринку, порушеної збільшенням доходу. Роль процентної ставки у врівноваженні грошового ринку.

Процентна ставка: сутність та види. Реальна процентна ставка та чинники, що впливають на її рівень. Номінальна процентна ставка. Очікувана і фактична реальна процентна ставка.

Сутність та види інфляції. Темп інфляції та методи його обчислення. Види інфляції залежно від її темпів: помірна, галопуюча, гіперінфляція. Інфляція попиту, інфляція витрат та їх графічна інтерпретація. Очікувана і неочікувана інфляція. Очікувана інфляція за теорією адаптивних очікувань. Очікувана інфляція за теорією раціональних очікувань.

Зв'язок між диференціацією доходів і споживанням. Економічна нерівність та способи її оцінювання. Функція споживання за гіпотезою життєвого циклу. Гіпотеза постійного доходу. Функція споживання за гіпотезою постійного доходу.

Інвестиції в основний капітал. Гранична ефективність капіталу. Бажаний обсяг капіталу, граничні витрати на капітал, очікуваний обсяг виробництва. Модель гнучкого акселератора.

Сукупні витрати і потенційний ВВП. Рецесійний розрив як наслідок дефіциту автономних витрат в умовах неповної зайнятості.

Основні засади теорії економічного зростання. Два способи збільшення обсягів виробництва. Сутність економічного зростання та його показники. Економічне зростання та економічний розвиток. Екстенсивне та інтенсивне зростання економіки.

Державні та національні заощадження. Рівновага між національними заощадженнями та національними інвестиціями. Рівновага між приватними інвестиціями і внутрішніми джерелами їх фінансування. Кінцеві цілі монетарної політики та зв'язок між ними. Проміжні цілі монетарної політики та проблема їх вибору. Інструменти монетарної політики: операції на відкритому ринку, операції на валютному ринку, облікова (дисконтна) ставка, нормативи обов'язкового резервування.

Платіжний баланс. Сутність та методологія складання платіжного балансу. Дебетові та кредитові операції. Еквівалентний обмін цінностей і трансферти.

Проблема обмеженості ресурсів і необхідність вибору. Крива виробничих можливостей. Альтернативність цілей використання обмежених ресурсів і раціональність поведінки суб'єктів ринкових відносин.

Бюджетне обмеження і бюджетна множина.

Фактори впливу на бюджетне обмеження: співвідношення цін, дохід, фінансові інструменти держави.

Поняття потреби, види потреб. Економічні блага, їх класифікація. Поняття корисності, її особливості та спосіб досягнення.

Процес споживання та динаміка зміни сукупної і граничної корисності.

Вплив на поведінку споживача бюджетних обмежень і цін. Суть раціонального вибору споживача. Основні положення теорії поведінки споживача. Поняття рівноваги споживчого вибору. Модель споживання набору благ.

Особливості аналізу функції корисності з ординалістських та кардиналістських позицій.

Гранична норма заміщення благ: суть і методика обчислення. Крайні випадки взаємозаміщення та взаємодоповнення благ.

Бюджетне обмеження і можливості споживача.

Зміна оптимального стану споживача в результаті зміни його доходу. Поняття “нормальних” і низькоякісних товарів.

Зміна вибору споживача в результаті зміни ціни одного з товарів та обох товарів.

Еластичність індивідуального попиту за ціною, доходом і перехресна еластичність, їх взаємозв'язок.

Утворення “надлишку споживача” в результаті перевищення корисності товарів за ціною. Приріст надлишку споживача як показник зміни його добробуту. Сукупний надлишок споживачів та формування ринкового попиту на певний товар. Зміна надлишку і втрати в результаті введення податків та дотацій на товари.

Підприємство як суб'єкт ринкових відносин. Підприємство як закупівельна система, товаровиробник та продавець.

Мотивація поведінки підприємства. Виробнича функція: форми її представлення.

Фактори виробництва, їх групування та варіації. Сукупний, середній та граничний продукт. Застосування похідної для визначення граничного продукту праці або капіталу.

Прибуток як кінцевий результат діяльності підприємства.

Постійні, змінні та сукупні витрати. Поняття середніх витрат, визначення середніх постійних, середніх змінних та середніх загальних витрат. Обчислення граничних витрат в залежності від форми завдання загальних. Застосування похідної для визначення граничних витрат.

Правило спадної віддачі (продуктивності) змінного фактору виробництва. Еластичність виробництва: поняття, методика обчислення показників, діапазон змін. Обґрунтування управлінських рішень щодо розширення та згортання виробництва.

Виробнича функція з двома змінними факторами. Крива однакового продукту (виробничої байдужості) – ізокванта.

Збільшення випуску за рахунок пропорційного нарощування обсягів ресурсів.

Попит на товари в умовах досконало конкурентного ринку. Ринковий попит як сума індивідуального попиту всіх споживачів певного товару. Закон попиту та його пояснення базовими положеннями теорії поведінки споживача.

Соціальні ефекти, що ускладнюють зв'язок між індивідуальним та ринковим попитом: ефекти “юрби”, “сноба”, Веблена.

Суть поняття “пропозиція”. Закон пропозиції та його аргументація: ціна як ринковий стимул для виробника, збільшення граничних витрат як стримуючий фактор збільшення обсягу виробництва тощо.

Ознаки й умови досконалої конкуренції: відкритість, мобільність ресурсів, прозорість, однорідність товару тощо.

Ринковий попит на продукцію фірми за умов досконалої конкуренції.

Визначення оптимальних обсягів випуску. Поведінка підприємства за умов зміни ринкової ситуації. Поняття ринкової рівноваги. Визначення рівноважної ціни та рівноважної кількості товару.

Поняття монопольної влади. Ознаки “чистої” монополії (один продавець, відсутність замінників товару, бар'єри для доступу конкурентів у монополізовану галузь) та монополії.

Правило максимізації прибутку монополістом. Пропозиція монополіста та особливості її формування. Цінова дискримінація першого, другого і третього роду: поняття, умови, різновиди.

Негнучкість цін. Формування підприємством політики стабілізації цін і маневрування капітальними витратами (стабільність середніх змінних витрат).

Таємні змови, їх міцність і загострення конкуренції. Антитрестовське законодавство як чинник, що протидіє таємній змові

Економічні наслідки олігополії. Можливості державного регулювання олігополії.

Спільні риси та відмінності монополістичної конкуренції порівняно з досконалою конкуренцією та чистою монополією.

Суть і передумови розвитку нецінової конкуренції.

Попит на товар та попит на фактори виробництва.

Виробнича функція, витрати виробництва та попит на фактори виробництва. Вплив структури ринку товару на похідний попит.

Індивідуальний та галузевий попит на фактори виробництва. Цінова еластичність попиту на ресурс виробництва.

Монопольний ринок товару та ринок факторів виробництва

Праця як фактор виробництва, її мобільність. Поняття “заробітної плати”. Характеристика досконало конкурентного ринку праці. Граничний вигравш виробника від найманої праці. Обґрунтування рішення про наймання робітників за умови максимізації прибутку виробником. Попит окремого виробника на працю. Формування галузевого та ринкового попиту на працю. Еластичність пропозиції праці для галузей з різною динамікою витрат на виробництво. Ринкова пропозиція послуг праці. Диференціація заробітної плати. Попит монополії на працю і монопольна рівновага.

Фундаментальні теореми економіки добробуту. Економічна теорія добробуту. Підходи до справедливості в алокаційній функції держави. Оптимум за Парето в обміні і виробництві.

Види ринкових провалів: монополія, суспільні товари, зовнішні ефекти, неповнота ринків, недосконалість інформації. Економічні функції держави: антимонопольна політика, забезпечення суспільними товарами, регулювання екстерналій, усунення неповноти ринку, формування інформаційної інфраструктури ринку. Недоліки держави.

Рекомендована література

Основна

1. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка : підручник / С. М. Панчишин, П. І. Островерх, І. В. Грабинська та ін. ; за ред. С. М. Панчишина, П. І. Островерха. 4-те вид., виправл. та доповн. Київ : Апріорі, 2021. 648 с.
2. Бажал Ю. М. Макроекономіка. Конспект лекцій : навч. посіб. Київ : НаУКМА, 2024. 41 с. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/31415> .
3. Базилевич В. Д. Мікроекономіка : навч. посіб. / В. Д. Базилевич, В. В. Лук'янов, Н. І. Грезентієва. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : Знання, 2023. 679 с.
4. Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Баластрик Л. О. Макроекономіка : підручник / за ред. В. Д. Базилевича. 6-те вид., переробл. і доповн. Київ : Знання, 2023. 880 с.
5. Базилінська О. Я. Макроекономіка : навч. посіб. 3-те вид., випр. і доповн. Київ : Центр учбової літератури, 2023. 442 с.

6. Базилінська О. Я., Мініна О. В. Мікроекономіка : навч. посіб. 4-те вид., переробл. і доповн. Київ : Центр учбової літератури, 2023. 352 с.
7. Гронтовська Г. Е. Мікроекономіка : навч. посіб. 3-те вид., переробл. і доповн. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 672 с.
8. Гронтовська Г. Е., Косік А. Ф. Мікроекономіка: практикум : навч. посіб. 3-те вид., переробл. і доповн. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 400 с.
9. Економікс : навч. посіб. / М. П. Талавиря, В. М. Бетенко, Н. К. Болгарова та ін. Київ : Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2023. 532 с.
10. Панчишин С. М., Грабинська І. В. Макроекономіка : навч. посіб. Київ : Знання, 2022. 414 с.
11. Скорик Г. І., Швецова М. Б., Стецюк П. І. Вступ до макро-мікроекономіки : навч. посіб. 3-те вид., доповн. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2022. 172 с.
12. Стеблій Г. Я. Мікроекономіка : навч. посіб. Львів : Новий Світ-2000, 2024. 224 с.

Додаткова

1. Буряк П. Ю., Гупало О. Г., Стасюк І. В. Мікроекономіка : навч. посіб. Київ : Хай-Тек Прес, 2021. 368 с. (Видання актуалізоване).
2. Бондар Ю. А., Легінькова Н. І., Фабрика І. В. Аналіз методик визначення рівня конкурентоспроможності продукції підприємства. Вісник післядипломної освіти. Серія «Соціальні та поведінкові науки». 2022. Вип. 22(51). С. 161–178. DOI: [https://doi.org/10.32405/2522-9931-2022-22\(51\)-161-178](https://doi.org/10.32405/2522-9931-2022-22(51)-161-178)
3. Буткевич О. В., Довгенко Я. О., Яременко Л. І. Забезпечення стратегічної стійкості підприємства у контексті формування механізму адаптивного менеджменту за умов впливу дестабілізаційних факторів в Україні. Наукові інновації та передові технології. 2023. № 1(15). С. 216–229. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-1\(15\)](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-1(15))
4. Бахмат Н., Шевченко Н., Буткевич О. та ін. Виклики державного управління в умовах розвитку штучного інтелекту. Взаємодія та перспектива. 2024. № 14(3). С. 582–593. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.11149634>
5. Буткевич О. В. Підвищення рівня економічної безпеки підприємств в умовах воєнного стану. Актуальні питання у сучасній науці. 2023. № 11(17). С. 71–85. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-11\(17\)-71-84](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-11(17)-71-84)
6. Буткевич О. В. Специфічні та потенційні ризики для ринку праці України в умовах війни. Наукові інновації та передові технології. 2024. № 9(37). С. 549–561. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-9\(37\)-549-561](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-9(37)-549-561)
7. Левченко О. М., Буткевич О. В. Особливості функціонування інституту страхування України в період дії правового режиму воєнного стану: фінансово-економічний аспект проблеми. Суспільство та національні інтереси. 2024. № 7(7). С. 643–656. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-7\(7\)-643-656](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-7(7)-643-656)
8. Писаренко Н. В., Левченко О. М., Буткевич О. В. та ін. Роль міжнародного маркетингу у забезпеченні економічної безпеки держави в умовах

глобального ринку. Наукові перспективи. 2024. № 12(54). С. 833–845. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-12\(54\)](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-12(54))

9. Економічна теорія: вступ, макроекономіка, мікроекономіка : навч. посіб. / за ред. З. Г. Ватаманюка. Львів : Новий Світ-2000, 2022. 540 с.

10. Макконнелл К. Р., Брю С. Л. Аналітична економія. Принципи, проблеми і політика. Ч. 2. Мікроекономіка / пер. з англ. С. Панчишина. Львів : Просвіта, 2021. 649 с.

11. Мікроекономіка : підручник / за ред. В. Д. Базилевича. 5-те вид., переробл. і доповн. Київ : Знання, 2023. 679 с.

12. Мікроекономіка і макроекономіка : підручник / С. Будаговська та ін. Київ : Основи, 2021. 517 с.

13. Макроекономіка: базовий електронний текст лекцій / І. Й. Малий, І. Ф. Радіонова, Т. Ф. Куценко та ін. Київ : КНЕУ, 2022. 200 с.

14. Макроекономіка : навч. посіб. / за ред. В. П. Решетило. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. 295 с.

15. Наливайко А. П., Азьмук Л. А. та ін. Мікроекономіка : підручник / за наук. ред. А. П. Наливайка. Київ : КНЕУ, 2020. 446 с.

16. Shmatko N., Bondar Iu., Tokareva V. et al. Project management as a development tool for greening of enterprises of the national economy. IOP Conference Series: Earth and Environmental Science. 2021. Vol. 915(1). 012037. DOI: <https://doi.org/10.1088/1755-1315/915/1/012037>

17. Banar O. V., Starynets O. H., Kozlovtsseva V. A., Bondar Iu. A. Assessment of factors for forming the financial potential of agricultural production of the national economy. Intellectualization of Logistics and Supply Chain Management. 2022. № 15. Pp. 56–65.

18. Hutsaliuk O., Bondar I., Petlenko T. Determination of the directions of the genesis of trade cooperation and the world economy in the conditions of neoprotectionism. Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Економічні науки». 2023. Т. 27, № 3–4.

19. Hutsaliuk O., Bondar I., Savelieva I. et al. Resource saving as a tool for environmental and production management in ensuring economic security of sustainable enterprise development. BIO Web of Conferences. 2024. Vol. 114. 01025. DOI: <https://doi.org/10.1051/bioconf/202411401025>.

Інформаційні ресурси

1.

<https://www.google.com/search?q=%D0%9C%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D0%B4%D0%B6%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82.com.ua>: портал для управлінців. URL: <https://www.management.com.ua> (ресурс для аналізу сучасних кейсів та методів мотивації).

2. Законодавство України : офіційний портал Верховної Ради України.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (єдине легітимне джерело нормативно-правових актів).

3. Національний орган стандартизації (ДП «УкрНДНЦ») : електронна база стандартів. URL: <https://uas.gov.ua> (замість застарілого e-gost, що містив радянські нормативи).
4. Електронна бібліотека Князева : підручники з економіки та менеджменту. URL: <http://www.info-library.com.ua>.
5. Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва. URL: <https://www.drs.gov.ua>.
6. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
8. Наукова періодика України : електронне зібрання журналів НБУВ. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>.
9. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua>.
10. Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України. URL: <https://mtu.gov.ua>.
11. Міністерство фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua>.
12. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua>.
13. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua> (аналітичні доповіді щодо стану національної безпеки та економіки).

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Підприємства як форма бізнесу та підприємництва. Види діяльності підприємства.

Державне регулювання діяльності підприємства. Принципи та методи державного регулювання.

Виробнича та загальна структура підприємства.

Структура персоналу. Фактори, що впливають на розмір кількості персоналу.

Поняття «продуктивність» та «ефективність праці» персоналу. Показники продуктивності праці: виробіток і трудомісткість.

Поняття «мотивація трудової діяльності». Методи мотивації.

Оплата праці. Поняття «заробітна плата», її структура і склад основних елементів фонду оплати праці. Механізм державного регулювання оплати праці та соціального захисту.

Основи організації оплати праці на підприємстві. Тарифно-посадова система (тарифно-кваліфікаційні довідники, кваліфікаційні довідники посад керівників, фахівців і службовців; тарифні сітки; схеми посадових окладів або єдина тарифна сітка). Оплата праці та матеріальне стимулювання працівників закладів ресторанного господарства.

Форми та системи оплати праці, їх характеристика.

Основні принципи формування системи преміювання персоналу. Обґрунтування розмірів премій.

Планування фонду оплати праці. Доплати та надбавки.

Капітал, його суть та види. Виробничі засоби: основні та оборотні, їх характеристика та відмітні ознаки.

Оцінка основних засобів. Основні показники ефективності використання основних засобів: фондоддача, фондомісткість і фондоозброєність.

Оборотні засоби, їх особливості, склад і структура. Нормування оборотних засобів. Методи нормування витрат матеріальних ресурсів.

Поняття «оборотні кошти». Ефективність використання оборотних коштів: коефіцієнт оборотності, коефіцієнт завантаження, тривалість одного обороту.

Шляхи підвищення ефективності використання оборотних коштів.

Поняття «нематеріальні ресурси». Інтелектуальна власність та її об'єкти. Поняття «нематеріальні активи».

Економічна сутність, класифікація та структура інвестицій. Зміст інноваційної діяльності. Напрями інноваційної діяльності.

Інноваційний процес та його види. Економічний ефект та економічна ефективність інновацій. Джерела фінансування інноваційної діяльності

Виробничий процес та його структура. Організаційні типи виробництва: одиничне, масове та серійне.

Методи організації виробництва: непотоковий та потоковий, їх характеристика. Інфраструктура підприємства, її поняття, види та значення.

Загальна характеристика продукції та одиниці її виміру. Класифікація продукції за економічним призначенням. Номенклатура та асортимент продукції.

Показники обсягу продукції. Планування виробництва продукції. Визначення попиту на окремі види продукції. Планування виробничої програми підприємства. Ресурсне обґрунтування виробничої програми.

Матеріально-технічне забезпечення. Виробнича потужність підприємства, її визначення. Обчислення потреб у матеріальних ресурсах. Визначення запасів матеріалів.

Поняття «послуги», їх розрахунок. Банківські послуги: депозитні, кредитні, інші послуги, їх показники.

Якість продукції, її оцінка та рівень якості. Конкурентоспроможність продукції, її суть і визначення рівня.

Економічна ефективність підвищення конкурентоспроможності продукції.

Кошторис виробництва. Зміст і методика його обчислення. Собівартість продукції та собівартість окремих виробів. Калькулювання та його місце в економічних розрахунках. Методика обчислення окремих статей калькуляції.

Планування витрат від звичайної діяльності за їх видами: собівартості реалізованих товарів, адміністративних витрат, витрат на збут, інших операційних витрат, витрат від фінансової діяльності. Планування загального обсягу та рівня витрат.

Ціни в ринковій економіці, їх види. Ціноутворюючі фактори. Визначення цін на продукцію виробництва. Методи установлення цін: собівартість плюс прибуток, забезпечення фіксованої величини прибутку, за рівнем поточних цін (конкуренції), рівнем попиту тощо.

Узагальнюючі показники ефективності діяльності підприємства. Дохід і прибуток підприємства як основні показники фінансових результатів діяльності підприємства. Види прибутку.

Джерела формування доходу та прибутку підприємства відповідно до стандартів бухгалтерського обліку.

Фактори, що впливають на прибуток. Планування прибутку. Рентабельність підприємства, її види та порядок розрахунку.

Економічна безпека підприємства, її суть, мета і функції. Фактори впливу на економічну безпеку підприємства. Сутність реструктуризації підприємства, її завдання та форми. Види реструктуризації та варіанти її проведення. Показники ефективності реструктуризації.

Санація (фінансове оздоровлення) підприємства. Види санації. План санації. Поняття про банкрутство підприємства та причини його виникнення. Неплатоспроможність підприємства. Процедури банкрутства. Ліквідація збанкрутілих підприємств. Семінарське заняття Антикризове управління діяльністю підприємства.

Рекомендована література

Нормативно -правові акти:

1. Господарський кодекс України: від 16 січня 2003 року № 436-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

3. Кодекс законів про працю України: від 10 грудня 1971 року № 322-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.

4. Цивільний Кодекс України: від 16 січня 2003 року № 435-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

5. Закони України:

5.1. Закон України «Про захист економічної конкуренції»: від 11 січня 2001 року № 2210-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>.

5.2. Закон України «Про інвестиційну діяльність»: від 18 вересня 1991 року № 1560-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.

5.3. Закон України «Про оплату праці»: від 24 березня 1995 року № 108/95- ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80>.

5.4. Закон України «Про ціни і ціноутворення» від 21.06.2012 № 5007-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17#Text>.

6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 року № 73 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

7. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації: Наказ Міністерства фінансів України, Фонду державного майна України від 26 січня 2001 року № 49/121 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01>.

8. Наказ Міністерства статистики України: «Про затвердження Інструкції про облік роздрібного товарообороту і товарних запасів» від 28.12.1996 р. № 389.

9. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України: «Про затвердження Методичних рекомендацій з формування складу витрат та порядку їх планування в торговельній діяльності» від 22.05.2002 р. № 145.

Основна

10. Балджи М. Д. Економіка та організація торгівлі: Навч. посіб. / М. Д. Балджи, В. О. Однолько. К. : ФОП Гуляєва В. М., 2021. 344 с.

11. Болтянська Л. О. Економіка та організація торгівлі: курс лекцій / Л. О. Болтянська, Ю. О. Прус, М. А. Терещенко. Мелітополь: Люкс, 2021. 162

12. Економіка підприємства / Л. Л. Лазебник, В. В. Гурочкіна, Л. В. Слюсарєва та ін. ; за заг. ред. Л. Л. Лазебник. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 426 с. (Серія «Податкова та митна справа в Україні»; т. 166).

13. Економіка підприємства: Підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Л. Л. Ковальської та проф. І. В. Кривов'язюка. К. : Видавничий дім «Кондор», 2020. 700с.

14. Економіка підприємства: Навч. посіб. / О. І. Лисак, Л. О. Андрєєва, Л. О. Болтянська. Мелітополь : Люкс, 2020. 272 с.

15. Економіка підприємства : підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с.

16. Економіка та організація торговельних підприємств: практикум. Навч. посіб. [М. В. Семикіна, Л. Д. Запирченко, С. С. Матієнко та ін.] / за наук. ред. д.е.н., проф. М. В. Семикіної. Кропивницький : Видавець Лисенко В. Ф., 2020. 212 с.

17. Козирєва О. В. Статистика: Навч. посіб. / О. В. Козирєва, В. О. Федорова. Х. : Видавництво Іванченка І. С., 2021. 187 с.

18. Мацибора В.І., Збарський В.К., Мацибора Т.В. Економіка підприємства. Навч. посібник. 3-тє вид. Рек. МОНУ / під заг. ред. Мацибора В.І. : Каравела. 2023. 320 с.

Додаткова

1. Економіка підприємства [Електронний ресурс] : практикум : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра за освіт. програмами «Менеджмент і бізнес-адміністрування», «Менеджмент міжнародного бізнесу», «Логістика»,

спец. 073 Менеджмент / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: А. В. Кваско, О. В. Гук. Електрон. текст. дані (1 файл). Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. 90 с.

2. Економіка підприємства: навч. посібник (у схемах і таблицях); кол. авторів; за заг. ред. д.е.н. Фісуненко П. А. Дніпро : ДДУВС, 2024. 150 с.

3. Економіка підприємства [Текст] : підручник / за заг. ред. Л. Г. Ліпич. – Луцьк : Вежа-Друк, 2021. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). – Об'єм даних 14,95 Мб.

4. Економіка і управління підприємствами у схемах і таблицях: Навч. посіб. / В. І. Куцик, О. І. Кліпкова. Львів : Вид-во ЛТЕУ, 2020. 316 с.

5. Економіка підприємства: Навч. посіб. / Уклад. : Н. В. Романченко, Т. В. Кожемякіна, К. В. Пічик. К. : НаУКМА, 2018. 343 с.

6. Копитко М. І. Управління інноваціями: Навч. посіб. для самостійного вивчення дисципліни у схемах і таблицях / М. І. Копитко. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 292 с.

7. Панченко В.А., Панченко О.П. Проектний підхід до планування розвитку бізнесу: методичні засади визначення соціально-економічної ефективності. Академічні візії. Серія Економіка. 2023. Вип.24. URL: <https://academyvision.org/index.php/av/article/view/637>.

8. Панченко В.А., Панченко О.П. Управління інвестиційною діяльністю підприємств ІТ-сфери. Бізнес-Інформ. Економіка. Інвестиційні процеси. № 2. 2023. С. 62-67. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-2-62-67>.

9. Панченко В., Панченко О.. Бізнес-моделі стратегічно-управлінських рішень в підприємстві. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2023. №4 (320). С. 55-59. Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences. 2023. Volume 318, №4. pp. 55-59 URL: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-320-4-8>.

10. Панченко В.А., Панченко О.П. Теоретичне обґрунтування побудови матричної організаційної структури управління підприємством в умовах впровадження інновацій. Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. № 65, 2021. С. 97 – 103. DOI: <https://doi.org/10.36477/2522-1205-2021-65-13>.

11. Панченко В.А., Панченко О.П. Методико-прикладні засади управління конкурентними позиціями підприємницького сектора України. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2022. Том 7. № 3. С. 69-74. http://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2022/12/ujae_2022_r03_a9.pdf.

12. Панченко В.А., Панченко О.П. Управління кадровим потенціалом торгового підприємства в умовах кризового стану. Вчені записки Університету «КРОК» №2 (54), 2019. С. 145 – 152. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2019-53-145-152>.

13. Панченко О.П., Щоголева І.В. Навчально-методичний посібник «Методичні рекомендації для виконання практичних робіт з навчальної дисципліни Економіка підприємства» для студентів спеціальності 051 Економіка за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти. Рекомендований до друку методичною радою ЦДУ імені В. Винниченка. 2024. 75 с. (протокол № 4 від 15.05.2024).

14. Підприємництво. Торгівля. Біржова діяльність: наук.- допом. бібліогр. покажч. / [упоряд. О. В. Олабоді, Т. П. Фесун] ; Нац. ун-т харч. технол., Наук.-техн. б-ка. К., 2021. 120 с.

15. Соломіна Г.В. Економіка підприємства : практикум / Г.В. Соломіна. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. 142 с.

16. Farm Ante. Pricing in practice in consumer markets // Journal of Post Keynesian Economics Volume 43, 2020.

17. Hejazi R., Ghanbari M., & Alipour M. (2016). Intellectual, Human and Structural Capital Effects on Firm Performance as Measured by Tobin's Q. // Knowledge and Process Management, 23(4), 259-273.

Інформаційні ресурси

(перелік інформаційних ресурсів)

1. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>

2. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: mof.gov.ua/uk.

4. Офіційний сайт Державної податкової служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tax.gov.ua/>

5. Офіційний сайт Рахункової палати України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rp.gov.ua/home/>

ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА (ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ)

Поняття та структура цифрової економіки. Процеси цифрової трансформації у бізнесі. Компоненти та суб'єкти цифрової економіки. Цифрова економіка як двигун інновацій, конкурентоспроможності і економічного розвитку. Основні складові цифрової економіки.

Види продукту/послуги цифрової економіки. BioTech - використання живих організмів і біологічних процесів у виробництві, с/г та медицині із застосуванням високих технологій. NanoTech як міждисциплінарна галузь фундаментальної і прикладної науки. Види нанотехнологій. FinTech – використання технології та інновації, з метою конкурування з традиційними фінансовими організаціями. Legal tech як галузь бізнесу, що спеціалізується на інформаційно-технологічному обслуговуванні професійної юридичної діяльності. InsurTech для ринку страхових послуг. GovTech для урядових організацій. CivicTech як рішення, створені громадськістю для громадськості. RetailTech як технології, що розроблені startup для застосування в сфері торгівлі.

Поняття Big Data. Історія Big Data. Еталонна модель управління Big Data («BDMcube») М. Кауфмана. Визначальні характеристики «V» Big Data. Джерела надходження даних, для яких необхідні методи роботи з Big Data. Властивості Big Data. Напрями роботи з Big Data.

Цілі інформаційної безпеки. Базові категорії теорії шифрування. Базові поняття шифрів та їх різновиди. Засоби і методи захисту електронної пошти. Безпечні поштові сервіси. Захист даних, що передаються та анонімність в інтернеті. Види вірусних програм та захист від вірусів в інтернеті.

Блокчейн як багатофункціональна та багаторівнева інформаційна технологія, яка призначена для надійного обліку різних активів. Технологічні аспекти блокчейн-революції. Відмінності блокчейна від звичних технологій. Блокчейн-транзакція. Криптовалюта як незалежна цифрова валюта.

Сутність і переваги інтернет-маркетингу. Мета та стратегії інтернет-маркетингу. Основні поняття та інструменти Інтернет-маркетингу. Контент-маркетинг як інструмент підвищення лояльності споживачів. Сервіси для створення блогів. Інбаунд маркетинг як спосіб просування через корисний або цікавий контент. SEO-оптимізація та принципи її роботи.

Зміна ринку праці в епоху цифрової економіки. Технології крауд-фандингу і краудсорсингу як нові економічні технології. Кардинальні зміни на ринках праці, зміни професій. Формування освітнього середовища цифрової економіки. Нові функції, на основі яких можна сформуватися нові моделі університетів дослідницького характеру.

Сутність електронного урядування. Сектори міжсуб'єктної взаємодії в системі електронного урядування: між органами державного управління (G2G), між державою і бізнесом (G2B) і між державою та громадянами (G2C). Очікування та наслідки впровадження електронного урядування в різних сферах. Концепція розвитку електронного урядування в Україні.

Сутність і зміст електронного бізнесу. Головні цілі електронного бізнесу. Властивості електронних продуктів. Переваги та недоліки електронного бізнесу. Форми електронної торгівлі. Найбільш популярні способи оплати покупки через інтернет-магазин. Види електронної торгівлі.

Еволюція розвитку систем штучного інтелекту. Основні характеристики штучного інтелекту. Цілі і види штучного інтелекту. Сфери застосування ШІ.

Рекомендована література:

Нормативно -правові акти:

1. Конституція України від 28.06.1996 року. URL: www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96
2. Закон України Про Національну програму інформатизації. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2023, № 51, ст.127. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#Text>
3. Закон України Про електронні документи та електронний документообіг. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 36, ст.275). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>
4. Закон України Про електронні комунікації. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text>
5. Закон України Про інформацію. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 48, ст.650). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
6. Національна економічна стратегія 2030. URL: <https://nes2030.org.ua/>

Основна

1. Голобородько А.Ю., Гусєва О.Ю., Легомінова С.В. Цифрова економіка: підруч. Київ: Видавництво ДУТ, 2020. 400 с.
2. Цифрова економіка : підручник / Т. І. Олешко, Н. В. Касьянова, С. Ф. Смерічевський та ін. К. : НАУ, 2022. 200 с.
3. Основи цифрової економіки. Навчальний посібник / за ред. Крисоватий А. І., Гулей А. І., Язлюк Б. О., Лип'яніна-Гончаренко Х. В. та ін. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 274 с.
4. Піщуліна О. Цифрова економіка: тренди, ризики та соціальні детермінанти. Центр Разумкова: Заповіт. 2020. 274 с.

Додаткова

1. Вінник О. Право цифрової економіки України: навч. посіб. К.: НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2023. 270 с.
2. Смарт-промисловість в епоху цифрової економіки: перспективи, напрями і механізми розвитку : монографія / В.П. Вишневський, О.В. Вієцька, О.М. Гаркушенко, та ін.; за ред. акад. НАН України В.П. Вишневського; Ін-т економіки пром-сті. Київ : НАН України. 2018. 192 с.
3. Електронне урядування та електронна демократія: навч. посіб.: у 15 ч. / за заг. ред. А.І. Семенченка, В.М. Дрешпака. К., 2017. Ч 2: Електронне урядування: основи та стратегії реалізації / А.І. Семенченко, А.О. Серенок. К.: ФОП Москаленко О.М. 2017. 72 с.
4. Oleksandr Levchenko, Anna Levchenko, Roman Kolisnichenko, Marat Tsumariyev, Andriy Zaverbny. Formation of a Model of Legal Protection of Competitive Advantages in the System of Innovation Management of Sustainable Development and Planning. International Journal of Safety and Security Engineering . Vol. 18, No. 4, April, 2023. P. 1227-1233. DOI: <https://doi.org/10.18280/ijstdp.180427> (SCOPUS)
5. О.М. Левченко, М.О. Вовк, Н.І. Юрченко, А.Р. Гаврилюк. Діагностика системи управління фінансово-економічною безпекою конкурентоспроможних підприємств агропродовольчої сфери в умовах цифровізації. Агросвіт. №4 (2024) С.22-30.
6. Левченко О.М., В'юник О.В. Міжнародні компаратори передумов регулювання розвитку ІТ-сфери України в умовах євроінтеграції. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2023. Номер 2 (128). С.19-28. (Категорія «Б»).
7. Левченко О.М., В'юник О.В. Особливості розвитку ІТ сфери в контексті цифрової трансформації економіки України. Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки, 2023. Випуск 69. С.15-24. (Категорія «Б»).
8. Левченко О.М., Ткачук О.В. Особливості застосування smart-підходу під час розробки стратегій соціально-економічного розвитку територій. Центральнoукраїнський науковий вісник. Економічні науки, вип. 3(36). Кропивницький: ЦНТУ, 2019. URL: [http://economics.kntu.kr.ua/archive/3\(36\)/36_Levchenko.html](http://economics.kntu.kr.ua/archive/3(36)/36_Levchenko.html) (Категорія «Б»)

9. Левченко О. М., Криворотенко А. В. Теоретичні підходи щодо визначення сутності трансферу освітніх знань у системі вищої освіти. Центральнорукраїнський науковий вісник. Економічні науки : зб. наук. пр. Кропивницький : ЦНТУ, 2019. Вип. 2 (35). С. 32-40. <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/9128> (Категорія «Б»)

10. Левченко О. М., Аль-Газалі А. Новітні форми та національні моделі регулювання фундаментальними науковими дослідженнями. Центральнорукраїнський науковий вісник . Економічні науки. 2020. Вип. 5. С. 9-17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2020_5_3 (Категорія «Б»)

11. Левченко О. М., В'юник О. В. Механізми активізації зовнішньоекономічної діяльності інноваційно-інтегрованих структур. Центральнорукраїнський науковий вісник. Економічні науки. 2020. Вип. 5. С. 152-162. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2020_5_16. (Категорія «Б»)

12. Левченко О.М., Музиченко А.С. Сучасний інструментарій менеджменту в умовах інноваційних змін. Центральнорукраїнський науковий вісник. Економічні науки : зб. наук. пр. Кропивницький: ЦНТУ, 2021 Вип. 7 (40). С. 150-155 (Категорія «Б»)

13. Левченко О.М., Левченко А.О., Немченко Т.А. Захист комерційної таємниці в контексті стратегічного управління економічною безпекою організації в умовах цифровізації економіки. Центральнорукраїнський науковий вісник. Економічні науки : зб. наук. пр. Кропивницький: ЦНТУ, 2021. Вип. 7 (40). С. 20-30 [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2021.6\(39\)](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2021.6(39)) (Категорія «Б»)

14. Nahla Sadek, Noha kamal, Dalia Shehata. Internet of Things based smart automated indoor hydroponics and aeroponics greenhouse in Egypt. Ain Shams Engineering Journal. Vol. 15, Issue 2, February 2024, 102341.

15. Limna, P., Kraiwanit, T., & Siripipatthanakul, S. (2022). The growing trend of the digital economy: A review article. International Journal of Computing Sciences Research. Advance online publication. doi:10.25147/ijcsr.2017.001.1.106

16. Adnan Sose, Nicolás Tascon & Anders Viemose. Taxation of the digital economy. 2023 South Centre/Geneva Graduate Institute. p. 44.

Інформаційні ресурси

1. Інтернет-портал для управлінців Менеджмент.com.ua. URL: <http://www.management.com.ua/hrm/motivation.php>.

2. Сайт електронної бібліотеки. URL: <http://www.info-library.com.ua/books-text-2031.html>.

3. Сайт Міністерства цифрової трансформації України. URL : <https://thedigital.gov.ua/>

4. Сайт Освіта. Дія. URL : <https://osvita.diia.gov.ua/courses/email-marketing>.

СТРАХУВАННЯ

Необхідність та сутність категорії страхового захисту, методи його забезпечення. Економічна необхідність та сутність страхування. Страхування як

економічна категорія та його ознаки. Функції страхування як економічної категорії. Принципи страхування

Класифікація страхування, її значення. Класифікаційні ознаки. Класифікація страхування за об'єктами. Поняття галузей страхування. Форми страхування та їх особливості. Класифікація страхування в Україні для цілей ліцензування (з урахуванням міжнародного досвіду).

Поняття ризику у в страхуванні. Класифікація ризиків. Ознаки ризику, придатного для страхування. Оцінка страховиком ризику і визначення доцільності його страхування.

Поняття страхового ринку. Класифікація страхових ринків. Внутрішня структура страхового ринку. Суб'єкти страхового ринку. Договір страхування та його зміст. Страховик і страховальник: взаємовідносини між ними.

Основні типи страхових організацій (господарське товариство, товариство взаємного страхування, організація типу Lloyds та їх характеристика. Організаційно-правовий статус страховиків в Україні. Ресурси страхової компанії.

Правове забезпечення страхової діяльності в Україні. Регулювання страхового ринку. Необхідність та методи державного регулювання страхової діяльності в Україні. Державний наглядовий орган у сфері страхування в Україні, його функції та задачі. Необхідність та умови ліцензування страхової діяльності в Україні.

Страхування життя та його основні види. Обов'язкові види особистого страхування в Україні та їх значення.

Сучасний стан майнового страхування в Україні. Страхування майна громадян: особливості та основні види. Страхування майна юридичних осіб: особливості та основні види. Особливості страхування засобів транспорту. Особливості страхування майна сільськогосподарських підприємств.

Страхування цивільної відповідальності та його сутність. Страхування професійної відповідальності та його сутність. Страхування відповідальності за забруднення довкілля. Обов'язкові види страхування відповідальності в Україні та їх значення. Страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів в Україні. Міжнародна система "Зелена картка" та її значення. Добровільна форма страхового захисту громадян: зміст і значення.

Основні поняття і терміни, що використовуються у перестрахованні. Поняття власного утримання у перестрахованні та чинники, що обумовлюють його обсяг. Сутність співстрахування та механізм його дії.

Особливості страхування як сфери бізнесу. Доходи страховика від страхової діяльності, їх склад. Витрати страховика, їх склад. Фактори росту прибутку. Оподаткування страхових компаній України.

Сутність і значення платоспроможності страхової компанії. Запас платоспроможності та його визначення.

Рекомендована література Нормативно -правові акти:

1. Закон України «Про страхування». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2023, №№12-13, ст.28). Із змінами, внесеними згідно із Законами <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4017-20#n3759>, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
2. Закон України “Про недержавне пенсійне забезпечення”. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 47-48, ст.372. Із змінами, внесеними згідно із Законами; <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4017-20#n2>, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15#Text>
3. Закон України “Про обов’язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів”. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2024, №№ 37, 38, ст.238) {Із змінами, внесеними згідно із Законами.№ 4170-IX від 19.12.2024. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3720-20#n781>.
4. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12 лип. 2001 р. № 2664-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.
5. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/435-15>.
6. Методика формування резервів із страхування життя : затверджена розпорядженням Державної комісії, з регулювання ринків фінансових послуг України від 27 січн. 2004 р. № 24. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0198-04?lang=ru>.
7. Методика формування страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя затверджена розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 17 груд. 2004 р. № 3104. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0019-05>.
8. Про акціонерні товариства : Закон України від 17 вер. 2008 р. № 514-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17>.
9. Вимоги до організації і функціонування системи управління ризиками у страховика : затверджені розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 4 лют. 2014 р. №295. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/z0344-14>.
10. Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 2 бер. 2015 р. № 222-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19>.
11. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів) : затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 7 груд. 2016 р. № 913. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/913-2016-%D0%BF>.
12. Додаткові вимоги до договорів страхування життя : затверджені розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 1 черв. 2017 р. № 2172. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0963-17>.

13. Вимоги до методики розрахунку викупної суми за договором страхування життя : затверджені розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 14 лист. 2017 р. № 4258. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0101-18>.

14. Положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика : затверджене розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 7 черв. 2018 р. № 850. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/z0782-18>.

Основна

1. Журавка О. С. Страхування : навчальний посібник / О. С. Журавка, А. Г. Бухтіарова, О. М. Пахненко. – Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с. ISBN 978-966-657-801-6

2. Терещенко Т. Є., Заволока Л. О., Пономарьова О. Б. Т 35 Страхування (у схемах, таблицях, коментарях) : навч. посібник. – Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с.

3. Сосновська О.О. С66 Страхування: навчальний посібник / О.О. Сосновська. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 328 с.

4. Страхування : практикум / укл. Брязкало А.Є., Гладчук О.М. Кучерівська С.С. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т, 2020. 152с. 8. Олійник О.В. Страхування: навч. посібн. / О.В. Олійник, Г.О. Нагаєва, Харків: ХНАУ, 2020. 252 с.

5. Братюк В.П. СТРАХУВАННЯ: методичні матеріали для забезпечення самостійної (індивідуальної) роботи з дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей 072 «Фінаси, банківська справа та страхування», 051 «Економіка» / укладач Братюк В.П. – Мукачево: МДУ, 2022. 30 с.

6. Allodi, E., Cervellati, E. M., & Stella, G. P. (2020). A new proposal to define insurance literacy: Paving the path ahead. Risk Governance and Control: Financial Markets & Institutions, 10(4), 22-32. <https://doi.org/10.22495/rgcv10i4p2>

7. Bressan, S. (2023). On the “double leverage” of US insurance groups. Risk Governance and Control: Financial Markets & Institutions, 13(1), 26–36. <https://doi.org/10.22495/rgcv13i1p3>.

8. Global Insurance Market Trends.(2024), OECD https://www.oecd.org/en/publications/global-insurancemarket-trends-2024_5b740371-en/full-report.html.

Додаткова

1. Коваль О. Я., Тарасенко Л. Л., Яцків Т. Г. Реформування пільги привілеїв в Україні - наближення до європейських стандартів. - Львів: Галицький друкар. 2009. 216 с.

2. Національні стандарти бухгалтерського обліку в Україні:[Навч. посібн. нормативно-практичні матеріали.] /За ред. Р.Л. Хом'яка. - Львів: “ІнтелектЗахід”, 2000. 145 с.

3. Матичак П.П., Худолій О.В., Юрчагін О.С., Карпова О.Г. Страхування. Навчальний посібник. - Луганськ: Видавництво Луганського національного аграрного університету, 2006. 139 с.
4. Миронов В.В. Економічні основи страхового ринку. Практикум / Укл. В. В. Миронов. – Херсон: ХЮІ НУВС, 2005. 92 с.
5. Осадець С.С. «Страхування» [Підручник] / / Керівник авт. колективу і наук. ред. С. С. Осадець. Вид. 2-ге, перероб. і доп. К.: КНЕУ, 2002. 599 с.
6. Охорона праці в Україні: Нормативні документи / Упоряд. О.М. Роїна. К.:КНТ, 2004. 440 с.
7. Страхування: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. С.С. Осадець. К.: КНЕУ, 1998. 528 с.
8. Фисун І.В. Опорний конспект лекцій з дисципліни Страхування. ПНТУ. Полтава, 2006, 38 с.
9. Левченко О.М., Довгенко Я.О., Яременко Л.І. Страхування в Україні: аналіз динаміки ризиків і можливостей. Управління змінами та інновації. 2024. №12. С. 30-37. DOI <https://doi.org/10.32782/СМІ/2024-12-5>.
10. Левченко О.М., Буткевич О.В. Особливості функціонування інституту страхування України в період дії правового режиму воєнного стану: фінансово-економічний аспект проблеми // “Суспільство та національні інтереси”: журнал. 2024. № 7(7) 2024. С. 643 [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-7\(7\)-643-556](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-7(7)-643-556)
11. Писаренко Н.В., Буткевич О.В., Дербеньова Я.В., Довгенко Я.О., Дагіль А.В. Міжнародна економічна безпека та значення страхування у її забезпеченні в умовах сталого розвитку.// “Суспільство та національні інтереси”: журнал. 2024. № 1(9) 2025. С. 712. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-1\(9\)](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-1(9))

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Президента України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/>.
2. Офіційний сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/>.
3. Офіційний сайт Комітету Верховної Ради України з питань бюджету. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.budget.rada.gov.ua/>.
4. Офіційний сайт Урядового порталу. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/>.
5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>.
6. Офіційний сайт Віртуального університету Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://edu.minfin.gov.ua/Pages/Default.aspx>.
7. Офіційний сайт Академії фінансового управління Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ndfi.minfin.gov.ua/>.
8. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

9. Офіційний сайт Журналу «Урядовий кур'єр» . [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukurier.gov.ua/>.

10. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського . [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>.

11. Офіційний сайт Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг. [Електронний ресурс] - <http://www.dfp.gov.ua>

12. Офіційний сайт Страхових новин. [Електронний ресурс] - <http://www.forinsurace.com.ua>

13. Офіційний сайт Новин страхового ринку. [Електронний ресурс] - <http://www.forinsurer.com.ua>

14. Офіційний сайт Ліги страхових організацій України. [Електронний ресурс] - <http://www.lsoy.com.ua>

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ

Суть і цілі економічної безпеки. Індикатори економічної безпеки держави.

Концепція національної безпеки України. Національні інтереси та загрози економічній безпеці України

Кримінологічне визначення поняття та ознак економічної злочинності. Нелегальний ринок як сфера економічних злочинів. Відмивання доходів, отриманих злочинним шляхом.

Запобігання «відмиванню» грошей. Політика «знай свого клієнта». Програма внутрішньої відповідності. Офшорні юрисдикції.

Види державного і недержавного контролю для запобігання економічній злочинності. Визначення поняття «корупція». Вплив корупції на українське суспільство і державу. Корупційні злочини і корупційна злочинність. Адміністративно-правова відповідальність за корупційні діяння. Заходи протидії корупції. Поняття «тіньової економіки». Причини глобалізації тіньових відносин в Україні. Поняття, структура та методи оцінювання обсягів тіньової економіки в наукових розробках вітчизняних і західних вчених. Складові тіньової економіки.

Поняття конкуренції та недобросовісної конкуренції у сфері економічної безпеки держави.

Бенчмаркінг – загроза підприємництву як суб'єкту національних інтересів держави.

Кримінологічне визначення поняття та ознак економічної злочинності. Нелегальний ринок як сфера економічних злочинів. Відмивання доходів, отриманих злочинним шляхом. Офшорні юрисдикції. Запобігання «відмиванню» грошей. Фінансовий моніторинг. Види державного і недержавного контролю для запобігання економічній злочинності.

Недобросовісна конкуренція як загроза економічній безпеці держави. Поняття конкуренції та недобросовісної конкуренції у сфері економічної безпеки держави. Кримінальна відповідальність за шпигунство.

Основні поняття у сфері системи економічної безпеки держави.

Сировинно-ресурсна безпека держави. Внутрішні та зовнішні складові сировинно-ресурсної безпеки держави. Унікальність сировинно-ресурсної безпеки України.

Енергетична безпека. Складові енергетичної безпеки. Системи індикаторів для оцінювання рівня енергетичної безпеки України. Загрози енергетичній системі України. Екологічна безпека, як складова національної безпеки України. Міжнародні зусилля країн у підтримці клімату та збереженні екосистеми. Організації, що займаються питаннями екологічної безпеки. Концепція стійкого розвитку як універсальний механізм досягнення економіко-екологічної безпеки.

Фінансова безпека. Поняття, структура та сутність фінансової безпеки держави. Механізм і засади фінансової безпеки держави. Бюджетна та валютна безпеки як складові фінансової безпеки України. Аналіз стану боргової безпеки України. Грошово-кредитна політика як складова фінансової безпеки держави. Грошово-кредитна політика як складова фінансової безпеки держави.

Воєнно-економічна безпека. Сучасні реалії міжнародних економічних та військово-політичних відносин. Загальний (глобальний) критерій воєнно-економічної безпеки.

Продовольча безпека. Поняття, специфіка вимог і основні фактори продовольчої безпеки держави. Сучасний стан продовольчої безпеки України, і напрями забезпечення продовольчої безпеки України.

Соціально-демографічна безпека. Поняття демографічної безпеки держави. Класифікація загроз демографічній безпеці. Інституційна складова демографічної безпеки держави. Аналіз показників демографічної безпеки держави. Поняття соціальної безпеки держави. Класифікація загроз соціальній безпеці. Аналіз показників соціальної безпеки держави. Сутність продовольчої безпеки, об'єкти та суб'єкти продовольчої безпеки. Інституційне забезпечення продовольчої безпеки. Аналіз показників продовольчої безпеки. Особливості забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану. Державні резерви.

Екологічна безпека. Причини загострення глобальних екологічних проблем. Технологічний аспект забезпечення екологічної безпеки.

Поняття зовнішньоекономічної безпеки України. Членство України у міжнародних організаціях. Експортна безпека України. Імпортна безпека України. Особливі загрози безпеці України у сфері зовнішньоекономічної безпеки. Фінансові кризи як основні загрози економіки країн. Вплив глобалізації на економічну безпеку вітчизняних суб'єктів господарювання та на національну економіку в цілому.

Суб'єкти гарантування національної безпеки держави. Загальнодержавне забезпечення економічної безпеки.

Інституційні основи системи економічної безпеки. Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року. Характеристика структур по забезпеченню економічної безпеки національної економіки: Рада національної безпеки й оборони України, Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів, Міністерство економічного розвитку і торгівлі. Недержавні суб'єкти забезпечення економічної безпеки держави. Механізм забезпечення економічної

безпеки держави та її вплив на стратегію забезпечення економічної безпеки підприємства.

Особливі загрози безпеці України у сфері зовнішньо-економічної діяльності. Поняття зовнішньоекономічної безпеки України. Членство України у міжнародних організаціях. Експортна безпека України. Імпортна безпека України. Особливі загрози безпеці України у сфері зовнішньоекономічної безпеки. Фінансові кризи як основні загрози економіки країн. Вплив глобалізації на економічну безпеку вітчизняних суб'єктів господарювання та на національну економіку в цілому

Рекомендована література

Нормативно -правові акти:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96 -ВР : станом на 01.01.2020 / ВР України URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 23.08.2025).
2. Кримінальний кодекс України : Кодекс від 05.04.2001 № 2341-III. Верховна Рада України. Законодавство України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 23.08.2025).
3. Податковий кодекс України : від 23.12.2010 року № 2855-VI, в редакції 18.07.2024 року. Верховна Рада України. Законодавство України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/sp:max100> (дата звернення 22.08.2025).
4. Цивільний кодекс України : від 19.06.2003 № 979- IV, в редакції від 05.06.2024. Верховна Рада України. Законодавство України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/sp:max100> (дата звернення 02.08.2025).
5. Декларація про державний суверенітет України від 16.07.1990 р. № 55–XII. Верховна Рада України. Законодавство України. URL : <https://goo.gl/gWqidW> (дата звернення: 13.08.2025).
7. Про Концепцію (основи державної політики) національної безпеки України : Закон України від 16.01.1997 р. № 3/97–ВР. : станом на 22.07.2002 / ВР України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3/97> (дата звернення: 23.08.2025).
8. Про захист іноземних інвестицій на Україні»: від 10 вересня 1991 року № 1540а-XII. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1540%D0%B0-12> (дата звернення: 23.08.2025).
9. Про захист економічної конкуренції : від 11 січня 2001 року № 2210-III. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2210-14> (дата звернення: 13.08.2025).
10. Про зовнішньоекономічну діяльність : від 16 квітня 1991 року № 959-XII. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/959-12> (дата звернення: 13.08.2025).
11. Про засади державної антикорупційної політики на 2021 – 2025 роки : від 20.06.2022 р. № 2322-IX. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20> (дата звернення: 13.08.2025).

12. Про запобігання корупції : від 14.10.2014 № 1700-VII, в редакції від 21.05.2024 року. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення: 02.08.2025).

13. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» від 28 листопада 2002 року №249-IV (в редакції закону від 18 травня 2010 року №2258-VI) (із змінами та доповненнями) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/249-15>.

14. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 № 959-XII (із змінами та доповненнями) URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>.

15. Закон України «Про продовольчу безпеку України» від 22 грудня 2011 року № 4227-VI <https://ips.ligazakon.net/document/JF6GI01G?an=162>.

16. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р. №1277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>.

17. Постанова Верховної Ради України «Про концепцію (основи державної політики) національної безпеки України» від 16.01.1997 № 3/97-ВР (із змінами та доповненнями) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3/97-%D0%B2%D1%80#Text>.

18. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року» від 3 березня 2021 року №179 (із змінами та доповненнями) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#Text>.

19. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року №2469-VIII (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.

20. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України від 5 березня 1998 року № 183/98-ВР (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80#Text>.

21. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про Стратегію воєнної безпеки України»: Указ Президента України від 25.03.2021 р. № 121/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#Text>.

22. Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року, затверджена Указом Президента України від 11 серпня 2021 року №347/2021 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2021#Text>.

23. Стратегія національної безпеки України: Указ Президента України від 14 вересня 2020 року №392/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>.

Основна

1. Адміністративно-правове забезпечення протидії тінізації економіки : навч. посіб. / С. В. Білан, В. Я. Мацюк, О. П. Рябченко, О. В. Тильчик, В. В. Тильчик ; Держ. фіскальна служба України, Унт держ. фіскальної служби України. К., 2019. 245 с.

2. Ангелко І. В. Тіньова діяльність у господарській системі України: монографія. Дрогобич: Посвіт, 2020. 232 с.

3. Варналій З. С. Економічна та фінансова безпека України в умовах глобалізації: монографія. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ : Знання України, 2020. 423 с.

4. Економічна безпека : навч. посібник. / укл. Н.С. Іванова / Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. маркетингу, менеджменту та публ. адміністрування. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2020. 139 с.

5. Економічна безпека держави: навчально-методичний посібник / Живко З.Б., Черевко О.В., Копитко М.І., Зачосова Н.В., Живко М.О., Серета В.В., Занора В.О., Бієвець А.В.; за ред. Живко З.Б. Черкаси: видавець Чабаненко Ю.А., 2019. 240 с.

6. Економічна безпека та фінансові розслідування: концепти, прагматика, інструментарій забезпечення : колективна монографія. / За заг. ред. д.е.н., доц. Вівчар О. І. Тернопіль: Економічна думка, 2019. 395 с. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/36303/1/Колективна%20монографія_ЕБ_ФР.pdf.

7. Тінізація економіки та інтелектуальної економіки як загроза національній безпеці країни та їх детінізація: монографія / О. Б. Бутнік- Сіверський, О. П. Петренко / за наук. редакцією д.е.н., проф. Бутнік- Сіверського О. Б. 2020. 108 с.

Додаткова

1. Барановський О. Визначення показників економічної безпеки / О. Барановський Економіка. Фінанси. Право. 2019. № 8. С. 14–16.

2. Вінічук М.В., Наконечна Н.В. Економічна безпека держави: соціально-економічний вимір: Навчальний посібник / М.В. Вінічук, Н.В. Наконечна. Львів, Ліга-Прес: 2017. 322 с.

3. Економіка та економічна безпека держави. Теорія та практика : Монографічний навчальний посібник / С. Давиденко, О. Єгорова, В. Приходько, П. Матішак, Я. Голоніч, П. Копінець, М. Мачкінова, М. Доб роволска та ін. Ужгород: РІК-У, 2017. 388 с. (Серія «Кафедральна бібліотека. Міжнародні економічні відносини». Випуск 4).

4. Інформаційне та обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємства: навч. посіб. / О.М. Левченко, Н.С. Шалімова, Т.І. Грінка, О.В. Сторожук, Кропивницький: ЦНТУ, 2022. 190 с.

5. Коженьовскі Л. Управління безпекою Актуальні проблеми економіки. 2019. №1 51). С. 147-154.

6. Корпоративне управління в системі економічної безпеки : навч. посібник / З. Б. Живко, О. Р. Сватюк, М. І. Копитко ; за заг. ред. З. Б. Живко. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 456 с.

7. Левченко О. М., Аль-Газалі А. Новітні форми та національні моделі регулювання фундаментальними науковими дослідженнями. Центральнoукраїнський науковий вісник . Економічні науки. 2020. Вип. 5. С. 9-17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2020_5_3 (Категорія «Б»)

8. Онищенко В. О., Завора Т. М., Чепурний О. В. Соціальна безпека регіону: теоретичні та прикладні аспекти. Полтава : ПолтНТУ, 2018. 275 с

9. Oleksandr Levchenko, Anna Levchenko, Roman Kolisnichenko, Marat Tsumariyev, Andriy Zaverbny. Formation of a Model of Legal Protection of Competitive Advantages in the System of Innovation Management of Sustainable Development and Planning. International Journal of Safety and Security Engineering . Vol. 18, No. 4, April, 2023. P. 1227-1233. DOI: <https://doi.org/10.18280/ijssdp.180427> (SCOPUS).

10. Rogoza M.Y., Perebyinis V.I., Kuzmenko O.K., Theoretical and methodological tools for determination of dominant threats in information and analytical support of economic security/ Proceedings of the International Scientific and Practical Internet Conference "Business Intelligence: Models, Methods And Techniques". March 3-5, 2021. K .: NAU, 2021. P.52-54.- <http://feba.nau.edu.ua/images/conf-ec-2021/conf-2021.pdf>.

11. Hisham Jadallah Mansour Shakhathreh¹, Farouq Ahmad Faleh Alazzam¹, Iryna Bosak, Viktoriia Homolskay, Lesia Sai and Oleksandr Levchenko The Structure of the Mechanism for the Development of Commercial Law in the Context of Ensuring the Economic Security of an Enterprise: Countering Financial Risks // Review of Economics and Finance, 2023, 21, С. 2699-2705 (<https://refpress.org/ref-vol21-a291/>).

12. François CHIMITS, Conor McCAFFREY, Juan MEJINO LOPEZ, Niclas Frederic POITIERS, Vincent VICARD, Pauline WIBAUX (2024) European Economic Security: Current practices and further development ([https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2024/754449/EXPO_IDA\(2024\)754449_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2024/754449/EXPO_IDA(2024)754449_EN.pdf)).

13. Business Council of Canada, “Economic Security is National Security: The Case for an Integrated Canadian Strategy,” September 7, 2023 (<https://www.thebusinesscouncil.ca/report/economic-security-is-national-security/>).

14. Nanto, D.: Economics and National Security: Issues and Implications for U.S. Policy. Congressional Research Service. <https://www.fas.org/sgp/crs/natsec/R41589.pdf>. Last accessed 06 Aug.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. URL : www.me.gov.ua.

2. Офіційний сайт Міністерства юстиції України. URL : <http://www.minjust.gov.ua>.

3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

4. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Режим доступу: URL: <http://portal.rada.gov.ua>.

5. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади в Україні. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control>.

6. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

7. Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://nplu.org>.

АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Фінансово-господарська діяльність підприємства як об'єкт аналітичного дослідження. Сутність, місце та роль аналізу господарської діяльності в системі управління підприємством. Предмет, об'єкти, суб'єкти, завдання та функції аналізу господарської діяльності. Типологія видів економічного аналізу. Класифікація видів аналізу. Сутність стратегічного аналізу. Сутність та основні етапи проведення функціонально-вартісного аналізу. Особливості проведення бенчмаркінгу (конкурентного аналізу).

Види інформації, що використовуються в аналітичних дослідженнях. Класифікація і групування інформаційних джерел. Основні вимоги до аналітичної інформації. Методи перевірки достовірності інформації. Етапи аналітичного дослідження та його виконавці. Планування та зміст аналітичної роботи. Оформлення результатів аналізу господарської діяльності. Організація аналітичних досліджень в умовах застосування інформаційних технологій

Значення, завдання та інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану підприємства. Методика аналізу активів підприємства. Вертикальний та горизонтальний аналіз активів підприємства. Аналіз необоротних активів (основного капіталу). Аналіз оборотних активів (оборотного капіталу). Аналіз запасів підприємства. Аналіз дебіторської заборгованості. Аналіз грошових активів підприємства. Аналіз джерел утворення майна підприємства. Структура пасивів балансу та основні напрями їх аналізу. Аналіз власного капіталу. Аналіз зобов'язань. Аналіз використання банківського кредиту. Аналіз кредиторської заборгованості підприємства. Аналіз фінансової стійкості підприємства. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства. Аналіз ділової активності підприємства

Значення, завдання та інформаційне забезпечення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства. Аналіз фінансових результатів за видами діяльності підприємства. Факторний аналіз валового та операційного прибутку. Маржинальний аналіз фінансових результатів (рівня беззбитковості) діяльності підприємства. Аналіз виробничого і фінансового левериджу. Аналіз рентабельності (прибутковості) діяльності підприємства. Декомпозиційний аналіз прибутковості діяльності на основі моделей Дюпона. Аналіз показників ринкової активності підприємства. Аналіз використання чистого прибутку та дивідендної політики підприємства. Використання сучасних технологій стратегічного аналізу ефективності діяльності підприємства.

Економічна сутність грошових потоків, їх види та завдання аналізу. Аналіз структури та динаміки грошових потоків за видами діяльності підприємства. Аналіз синхронності та рівномірності грошових потоків. Аналіз збалансованості грошових потоків та оцінка їх достатності. Аналіз ліквідності грошового потоку. Аналіз ефективності управління грошовими потоками.

Сутність антикризового управління та роль аналізу у діагностиці банкрутства підприємства. Формування системи аналітичних індикаторів оцінки загрози банкрутства. Методи оцінки економічної безпеки підприємства (індикаторний, ресурсно-функціональний, під хід на основі теорії ризиків, програмноцільовий). Використання результатів аналізу основних характеристик

об'єктів господарської діяльності та фінансового стану при оцінюванні рівня економічної безпеки. Рейтингова оцінка підприємства за показниками прибутковості, ефективності управління, ділової активності, ліквідності і ринкової стабільності. Аналіз та діагностика ймовірності банкрутства підприємства. Рейтингова оцінка підприємства за показниками прибутковості, ефективності управління, ділової активності, ліквідності і ринкової стабільності. Розробка системи заходів щодо стабілізації фінансового стану підприємства та використання фінансових резервів. Основні підходи до розробки прогнозованої фінансової звітності з метою визначення резервів. Розробка системи заходів щодо стабілізації фінансового стану підприємства, використання фінансових резервів та забезпечення його економічної безпеки.

Сутність і роль стратегічного аналізу в обґрунтуванні ринкових можливостей підприємства. Маркетинговий аналіз концентрації ринку та напрями вивчення діяльності конкурентів підприємства. Аналіз конкурентної позиції та конкурентоспроможності підприємства. Оцінювання місткості ринку та вивчення попиту на продукцію підприємства на основі маркетингового аналізу. Аналіз структури ринків збуту продукції. Аналіз цінової політики підприємства. Аналітичне обґрунтування обсягів виробництва та асортиментної політики підприємства

Сутність бізнес-процесів, їх види, значення та завдання аналізу. Аналіз процесу матеріально-технічного постачання. Аналіз процесу виробництва продукції. Сутність аналізу процесу виробництва, його значення, завдання та інформаційне забезпечення. Аналіз динаміки виробництва продукції та виконання виробничої програми за обсягами, асортиментом і ритмічністю випуску продукції. Аналіз якості продукції. Аналіз конкурентоспроможності продукції. Аналіз процесу реалізації продукції (робіт, послуг). Аналіз динаміки обсягів реалізації продукції та виконання бюджету продажу. Структурно-динамічний аналіз доходів підприємства. Факторний аналіз доходів підприємства від реалізації продукції та інших видів звичайної діяльності. Аналіз виконання договірних зобов'язань. Аналіз каналів збуту продукції. Аналіз ділового партнерства. Аналіз зовнішньоекономічної. Аналіз процесу розрахунків з покупцями і замовниками. Аналіз інноваційного розвитку підприємства. Види інновацій, мета, завдання та інформаційні джерела аналізу. Аналіз інноваційної активності підприємства. Аналіз ефективності інновацій

Економічна сутність ресурсів підприємства, їх види та класифікація. Зміст, завдання та основні напрями аналізу ресурсного потенціалу підприємства. Аналіз персоналу підприємства. Зміст, завдання та інформаційне забезпечення аналізу. Аналіз складу, структури та забезпеченості підприємства кадрами. Аналіз якісного складу і рівня кваліфікації персоналу. Аналіз використання робочого часу. Аналіз продуктивності праці. Аналіз трудомісткості продукції. Узагальнюючі показники ефективності роботи персоналу. Аналіз оплати праці персоналу. Аналіз умов праці та соціального розвитку колективу підприємства. Аналіз основних засобів і нематеріальних активів. Зміст, завдання та інформаційне забезпечення аналізу. Аналіз місця основних засобів у структурі активів підприємства. Аналіз складу, структури, руху та технічного стану

основних засобів. Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами. Аналіз повноти використання основних засобів. Аналіз використання виробничих потужностей. Аналіз ефективності використання основних засобів. Аналіз нематеріальних активів Аналіз наявності та використання матеріальних ресурсів. Зміст, завдання та інформаційне забезпечення аналізу. Аналіз забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами. Аналіз використання матеріальних ресурсів. Комплексний аналіз ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства.

Значення, завдання та інформаційне забезпечення аналізу витрат підприємства. Аналіз структури та динаміки витрат за статтями й елементами. Факторний аналіз собівартості реалізованої продукції. Аналіз витратомісткості продукції. Аналіз прямих витрат операційної діяльності. Аналіз загальновиробничих, адміністративних і збутових витрат. Аналіз собівартості окремих видів продукції.

Рекомендована література

Основна

1. Аналіз господарської діяльності / Г. Даценко, Н. Коцераба, І. Крупельницька, О. Кудирко, І. Лобачева. Київ. нац. торг.-екон. ун-т. Вінниц. торг.-екон. ін-т. Вінниця, 2021. 416 с. укр. <https://ir.vtei.edu.ua/g.php?fname=27776.pdf>.
2. Грицаєнко Г. І., Грицаєнко М. І. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник. Мелітополь: Люкс, 2021. 260 с.
3. Приймак С. В. Аналіз господарської діяльності. Практикум : навч.посіб. Львів : Ліга Прес, 2022. 264 с.
4. Кіндрацька Г.І., Загородній А.Г., Кулиняк Ю.І. Аналіз господарської діяльності: підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. 320 с.
5. Кіндрацька Г.І., Загородній А.Г., Кулиняк Ю.І. Аналіз господарської діяльності: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 320 с.
6. Яців І.Б. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. / І.Б. Яців, В.В. Липчук, Н.І. Райтер. Львів: Ліга-прес, 2021. – 238 с.

Додаткова

1. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. / за заг. ред.. І.В. Сіленко, Т. Д. Косової. – К. : «Центр учбової літератури», 2021. 384с.
2. Адлер, О. О. А31 Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник / О. О. Адлер, О. Й. Лесько. Вінниця : ВНТУ, 2019. 118 с.
3. Бойко Л.О. Організація та методика економічного аналізу :навч. посіб. для бакалаврів всіх напрямів підготовки. Одеса, ОДЕУ. 2021. 351 с.
4. Косова Т.Д. та ін. Організація і методика економічного аналізу. Навч. посіб. / Косова Т.Д., Сухарев П.М., Ващенко Л.О. та ін. К. - Центр учбової літератури, 2021. 528 с.
5. Серединська В.М., Економічний аналіз: навч. посіб. / В.М.Серединська, О.М.Загородна, Р.В.Федорович. Тернопіль: Видавництво Астон, 2020. 623 с.

Інформаційні ресурси:

1. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua>
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Офіційний сайт Державної податкової служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tax.gov.ua/>
5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mof.gov.ua/uk>

ПРОГНОЗУВАННЯ ТА АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Суть і значення прогнозування та аналізу у сучасних умовах та їх роль прогнозування у прийнятті управлінських рішень. Міжнародний досвід прогнозування та його застосування в Україні: аналіз державної системи прогнозування економічного та соціального розвитку та порівняння з іноземними моделями.

Опис предмета дослідження. Інформаційна база для прогнозування. Вхідні параметри прогнозних моделей. Ключові показники для прогнозування. Основні етапи прогнозування: визначення цілей, вибір методів, аналіз результатів. Принципи та методологічні підходи до прогнозування: нормативний, пошуковий, адаптивний; види прогнозів.

Методи прогнозування: кількісні (екстраполяція, регресійний аналіз, економетричне моделювання), якісні (експертні оцінки, сценарне прогнозування, метод Дельфі), комбіновані підходи до прогнозування соціально-економічних процесів. Основи аналізу соціально-економічних процесів: поняття соціально-економічного процесу (сутність, структура, динаміка), інструменти аналізу (статистичні методи, SWOT-аналіз, PEST-аналіз, системний підхід), роль аналізу в оцінці поточного стану та прогнозуванні розвитку економіки.

Використання сучасних інформаційних технологій: програмне забезпечення для аналізу та прогнозування (Qlik Sense), візуалізація даних та інтеграція великих даних (Big Data) у процеси аналізу та прогнозування за допомогою Qlik Sense.

Визначення часового ряду та його ключових особливостей. Основні задачі, що вирішуються при моделюванні часових рядів. Умови правильного застосування математичних методів для аналізу та побудови моделей часових рядів. Характеристики, що описують динаміку часового ряду. Розподіл компонент часового ряду на систематичні та випадкові складові. Поняття стаціонарності часового ряду та її значення для моделювання. Методи перевірки стаціонарності часових рядів. Основні типи нестаціонарності часових рядів і методи їх ідентифікації.

Методика побудови кривої для апроксимації даних. Основні типи кривих, що використовуються для підгонки: поліноміальні тренди другого та третього ступенів, експоненційні, логарифмічні, степеневі, гіперболічні, логістичні та сімейство S-подібних кривих. Оцінка моделей за допомогою коефіцієнта детермінації та інших критеріїв. EX POST аналіз як метод імітації прогнозного процесу. Особливості наївної моделі прогнозування. Методи усунення тренда в часових рядах. Моделі згладжування для часових рядів без тренда: метод ковзного середнього, експоненційно зваженого ковзного середнього, комбіновані моделі, а також визначення початкових значень для таких моделей. Адаптивні моделі динаміки (згладжування): моделі Холта, Брауна та Холта-Уінтерса. Методи, розроблені для прогнозування часових рядів: Трігга, Трігга-Ліча та Чоу. Аналіз сезонності за допомогою спеціальних моделей.

Регресійний аналіз як найпоширеніший статистичний метод для прогнозування соціально-економічних процесів. Залежна та незалежна змінні. Випадкові величини. Нормальний та рівномірний розподіл та його характеристики. Основи статистичного моделювання. Лінійне рівняння регресії, множинна лінійна регресія, нелінійна регресія, логістична регресія (для прогнозування якісних ознак). Етапи регресійного аналізу.

Прогнозування в умовах невизначеності: тест рекурсивної оцінки коефіцієнтів регресії; тест рекурсивної оцінки значень Y ; тест рекурсивної оцінки помилок регресії. Застосування матриць до моделі лінійної регресії. Основні властивості множинної регресії. Мультиколінеарність. Застосування регресійного аналізу у соціально-економічному прогнозуванні. Переваги та обмеження регресійного аналізу:

ARIMA-моделі (AutoRegressive Integrated Moving Average) – потужний інструмент статистичного аналізу для прогнозування часових рядів. Ідентифікація моделі, оцінка параметрів, прогнозування, перевірка адекватності моделі Авторегресійні моделі. Моделі із ковзним середнім. Моделі із авторегресією і ковзним середнім. Авторегресійні інтегральні моделі із ковзним середнім. Метод Діккі-Фуллера. Методологія прогнозування Бокса-Дженкінса. Застосування ARIMA-моделей у соціально-економічних прогнозах: прогнозування макроекономічних показників (ВВП, інфляція, безробіття та ін.), прогнозування продаж, фінансових ринків, цін на акції, обмінні курси; прогнозування демографічних показників щодо народжуваності, смертності та міграційних процесів. Переваги використання (гнучкість, простота, висока точність прогнозів) та обмеження ARIMA-моделей (лінійність, стаціонарність та нездатність враховувати зовнішні фактори).

Сутність та класифікація експертних методів. Взаємозв'язок невизначеності та експертних оцінок. Методи індивідуального (прямі та непрямі) та колективного експертного оцінювання (метод Дельфі, мозкової атаки, метод комісій). Методика Дельфі як інструмент отримання експертних оцінок. Вибір та формування складу експертів. Організація процесу та проведення експертних опитувань. Розрахунок кількості показників і параметрів експертних оцінок. Оцінювання ступеня узгодженості думок експертів. Аналіз отриманих результатів експертного опитування. Застосування експертних оцінок у моделі

бінарного вибору. Методи аналізу та оцінки моделей бінарного вибору. Моделі множинного вибору як інструмент прогнозування за допомогою експертного оцінювання.

Змістовна інтерпретація параметрів і характеристик моделі. Оцінка статистичної надійності моделі через порівнянням фактичних значень із прогнозованими; критерії: середня абсолютна помилка (MAE), середня квадратична помилка (MSE), коефіцієнт детермінації (R-квадрат). Побудова інтервалів прогнозу. Критерії визначення якості прогнозу. Методи надання моделям статистичної надійності: перевірка на автокореляцію, гетероскедастичність, мультиколінеарність. Інтегровані критерії точності прогнозу. Прогнозування та аналіз на основі побудованих моделей.

Прогнозування міжгалузевих взаємозв'язків. Інструменти прогнозування розвитку галузей: метод прогнозування економічного зростання, метод прогнозування по частці в загальному об'ємі промислового підприємства, галузевий прогноз по ринках збуту продукції. Моделювання міжрегіональних взаємозв'язків за допомогою системи "витрати – випуск". Прогнозування динаміки розвитку національного економічного комплексу. Прогнозування валового національного продукту. Лінійна виробнича функція. Модель Кобба-Дугласа. Виробничі функції з урахуванням екзогенного науково-технічного прогресу. Глобальні тренди та світові перспективи. Моделі світового розвитку: Модель Кіршена циклів кон'юнктури, Форрестера та Медоузу – модель "Світової динаміки" та прогнози обмеженості ресурсів, Месаровича та Пестеля - модель багаторівневої системи світу.

Рекомендована література

Основна

1. Галушак М. П., Галушак О. Я., Кужда Т. І. Прогнозування соціально-економічних процесів: навчальний посібник для економічних спеціальностей. – Тернопіль: ФОП Паляниця, 2021. – 160 с.
2. Домарадзька Г.С., Гладун Т.М., Фешур Р.В. Прогнозування і макроекономічне планування: навчальний посібник. Львів : Видавництво "Магнолія 2006". 2021. 210 с.
3. Жуковська О.А. Прогнозування соціально-економічних процесів: Комп'ютерний практикум [Електронний ресурс]: навчальний наочний посібник для студентів спеціальностей 051 «Економіка». Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 100 с. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/48211>
4. Прогнозування соціально-економічних процесів : конспект лекцій / уклад.: О. В. Шибаніна та ін. Миколаїв : МНАУ, 2022. 95 с.
5. Лозовська Л.І., Бандоріна Л.М., Савчук Л.М., Удачина К.О. Прогнозування соціально-економічних процесів : навчальний посібник. Дніпро : УДУНТ, 2022. 146 с.
6. Bigga Thomas. Predictive Analytics im Multiprojektmanagement: Entwicklung eines Forecasting-Modells im Anlagenbau. Stuttgart : Institut für Baubetriebslehre, 2019. 165 с.

Додаткова

1. Актуальні проблеми прогнозування розвитку соціально-економічних систем: монографія / О.І. Черняк [та 75 інших] / за редакцією О.І. Черняка, П.В. Захарченка. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2019. 383 с.
2. Бідюк П.І., Романенко В.Д., Тимощук О.Л. Аналіз часових рядів [Електронний ресурс]: навчальний посібник. Київ: НТУУ «КПІ», 2010. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/862>
3. Буртняк І.В., Малицька Г.П. Прогнозування економічних і соціальних процесів: навч. посіб. - Київ; 2019. 131 с.
4. Гуськова В.Г. Методи і моделі інтелектуального аналізу даних для оцінювання фінансових ризиків : дис. докт.філос. : 122. Київ. 2020. 197 с.
5. Ковальчук О.Я. Математичне моделювання та прогнозування в міжнародних відносинах: підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 411 с.
6. Статистичне моделювання та прогнозування: підручник А.М. Єріна, Д.Л. Єрін К.: КНЕУ, 2014. 348 с.
7. Назаренко О. М. Моделювання та прогнозування нестационарних часових рядів / О. М. Назаренко, М. В. Карпуша // Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Темат. вип. : Математичне моделювання в техніці та технологіях. – Х. : НТУ «ХПІ». – 2012. – № 2. – С. 162–171.

Інформаційні ресурси

1. FAOSTAT: <https://www.fao.org/faostat/#data/SDGB>.
2. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України: офіційний вебсайт. URL: <http://www.me.gov.ua/>
3. Державна служба статистики України: офіційний вебсайт. URL: www.ukrstat.gov.ua.
4. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України (АРІФРУ): вебсайт URL: <https://www.smida.gov.ua/about>.
4. Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1602-14>.

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА

Економічна безпека як умова діяльності підприємства та його розвитку. Зміст безпекозабезпечувальної діяльності підприємства.

Передумови формування економічної безпекології як новітньої наукової системи. Об'єкт економічної безпеки та напрямки досліджень у сучасній економічній безпекології.

Загрози діяльності підприємства: суть поняття. Зміст поняття «загроза діяльності підприємства». Відмінності понять «загроза», «небезпека» та «ризик»

Розвиток загрози діяльності підприємства. Етапи розвитку загрози діяльності підприємства. Ідентифікація умов, обставин та ситуацій в діяльності підприємства, за яких процеси та події перетворюються на загрозу його діяльності.

Класифікація загроз діяльності підприємства у вітчизняній економіці. Ознаки класифікації загроз діяльності підприємства. Загрози загального характеру діяльності вітчизняних підприємств та мегачинники, які їх визначають. Визначення видів загроз діяльності підприємства.

Складові економічної безпеки підприємства. Сутність фінансової складової економічної безпеки підприємства. Способи забезпечення фінансової складової економічної безпеки підприємства.

Нормативно-правова основа економічної безпеки держави. Основні нормативно-правові акти, що визначають державну політику у сфері національної та економічної безпеки України. Актуальні загрози у сфері економічної безпеки підприємства та напрями державної політики щодо їх подолання.

Напрями державного регулювання економічної безпеки підприємства. Напрями нормативно-правового забезпечення державного регулювання економічної безпеки підприємства.

Органи державного регулювання економічної безпеки підприємства. Основні повноваження органів, що здійснюють державне регулювання економічної безпеки підприємства.

Інформаційно-забезпечувальна модель економічної безпеки підприємства.

Класифікація ризиків в системі інформаційного забезпечення безпеки підприємства

Проблеми інформаційної підтримки прийняття рішень в управлінні безпекою підприємства. Упровадження міжнародних стандартів фінансової звітності у практичну діяльність підприємства.

Інформаційне забезпечення економічної розвідки.

Досвід упровадження інформаційних систем управління на підприємствах.

Призначення, властивості та функції системи економічної безпеки підприємства. Зміст поняття «система економічної безпеки підприємства». Функції та властивості системи економічної безпеки підприємства.

Структура системи економічної безпеки підприємства

Концепція розроблення системи економічної безпеки підприємства. Зміст концепції розроблення системи економічної безпеки підприємства.

Детермінанти системи економічної безпеки підприємства.

Режими функціонування системи економічної безпеки підприємства.

Статус системи економічної безпеки підприємства у системі управління підприємством.

Мета у системі економічної безпеки підприємства: походження, сутність, формування та узгодження.

Індивідуальні психологічні особливості суб'єктів економічної безпеки підприємства у процедурах цілепокладання.

Процедури цілепокладання у системі економічної безпеки підприємства.

Трансформації системи економічної безпеки підприємства: природа та причини. Причини виникнення потреби у трансформації системи економічної безпеки підприємства.

Управління трансформаціями системи економічної безпеки підприємства. Результат реалізації проекту трансформації системи економічної безпеки підприємства.

Критерії економічної безпеки підприємства. Схема розрахунку сукупного критерію економічної безпеки підприємства.

Якісні та кількісні показники аналізу рівня економічної безпеки підприємства. Алгоритм проведення функціонального аналізу.

Оцінювання рівня економічної безпеки підприємства.

Методика оцінювання складових економічної безпеки підприємства.

Структурний підрозділ з економічної безпеки як форма об'єктивізації системи економічної безпеки підприємства.

Адаптація системи управління підприємством до імплементації системи економічної безпеки.

Подолання опортуністичної поведінки працівників підприємства при створенні структурного підрозділу з економічної безпеки.

Основні підходи до оцінювання економічної безпеки підприємства.

Безпекозабезпечувальна діяльність підприємства: зміст, особливості та умови здійснення. Способи безпекозабезпечувальної діяльності підприємства.

Компетенції структурного підрозділу підприємства з економічної безпеки. Виняткові та спільні компетенції структурного підрозділу підприємства з економічної безпеки.

Структура підрозділу підприємства з економічної безпеки. Правила складання штатного розкладу структурного підрозділу підприємства з економічної безпеки.

Регламент діяльності структурного підрозділу підприємства з економічної безпеки.

Оцінювання результатів та ефективності діяльності структурного підрозділу підприємства з економічної безпеки

Рейдерство: зміст поняття. Зміст поняття «рейдерство», передумови його виникнення, операції злиття/поглинання. Види рейдерства, характерні риси рейдерства в Україні. Відмінності рейдерства від легальних операцій із злиття-поглинання підприємства.

Проблемні аспекти законодавства України з протидії рейдерству.

Пріоритети удосконалення законодавства щодо протидії рейдерським діям. Способи вирішення проблеми розкриття необхідної інформації про емітента та акціонерів в Україні.

Патології системи економічної безпеки підприємства. Суть патології системи економічної безпеки підприємства. Основні причини виникнення патології системи економічної безпеки підприємства. Головні наслідки патології системи економічної безпеки підприємства. Загальні напрями усунення патології системи економічної безпеки підприємства.

Сутність економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Сутність та основні завдання зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Причини підвищення ризикованості зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Безпекоорієнтоване управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства, його зміст та причини актуалізації. Критерії і складові безпекоорієнтованого управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства.

Забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Інструментарій забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності.

Рекомендована література Нормативно-правові акти:

1. Конституція України : прийнята на 5-й сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. (Редакція від 12.04.2012 р.).

2. Господарський кодекс України: від 16 січня 2003 року № 436-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

3. Податковий кодекс України: від 2 грудня 2010 року № 2755-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

4. Кримінальний Кодекс України: від 10.09.2009 року № 2341-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

5. Цивільний Кодекс України: від 16 січня 2003 року № 435-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

6. Закони України:

6.1. «Про захист іноземних інвестицій на Україні»: від 10 вересня 1991 року № 1540а-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1540%D0%B0-12>.

6.2. «Про захист економічної конкуренції»: від 11 січня 2001 року № 2210-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>.

6.3. «Про зовнішньоекономічну діяльність»: від 16 квітня 1991 року № 959-XII. Редакція від 09.05.2024, підстава – 3706-IX // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/959-12>.

6.4. «Про інвестиційну діяльність»: від 18 вересня 1991 року № 1560-XII. Редакція від 10.10.2022, підстава – 2518-IX // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1560-12>.

6.5. «Про режим іноземного інвестування»: від 19 березня 1996 року № 93/96-ВР. Редакція від 14.07.2023, підстава – 3557-IX // База даних «Законодавство

України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/93/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

6.6. «Про акціонерні товариства» : від 17.09.2008 № 2465-IX. Редакція від 22.02.204, підстава – 3587-IX. // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України; [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20>.

7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 року № 73 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL:

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

8. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації: Наказ Міністерства фінансів України, Фонду державного майна України від 26 січня 2001 року № 49/121 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01>.

9. Положення про реєстр неплатоспроможних підприємств та організацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 листопада 1996 року № 1403 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1403-96-%D0%BF>.

10. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій: Наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23 лютого 1998 року № 22 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98>.

Основна

1. Економічна безпека : навч. посібник. / укл. Н.С. Іванова / Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. маркетингу, менеджменту та публ. адміністрування. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2020. 139 с. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10022448>.

2. Економічна безпека підприємства: підручник / [А.М. Дідик, О.С. Кузьмін, В.Л. Ортинський, Г.В. Козаченко, Ю.С. Погорелов, О.В. Іляшенко та ін.]; за заг.ред. А.М. Дідика. – Львів : НУ «Львівська політехніка», ТЗОВ «Видавничі групи «Бухгалтери України», 2019. 624 с.

3. Економічна безпека підприємництва в Україні : монографія / Г. В. Ситник, Г. В. Блакита, Н. М. Гуляєва та ін. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. 284 с. Режим доступу : <https://knute.edu.ua/file/MjkwMjQ=/5a209ea36441d3c8a61de7c747ac385b.pdf>.

4. Іванова Н. С. Економічна безпека : навч. посібник. / уклад. Н. С. Іванова ; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. маркетингу, менеджменту та публ. адміністрування. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2020. 139 с. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10022448>.

http://elibrary.donnuet.edu.ua/2312/1/2020_NP_Ivanova_Ekonom_bezpeka.pdf.

5. Іванюта Т., Заїчковський А. Економічна безпека підприємства. Навч. посібник : К.: Центр навчальної літератури. 2020. 256 с.

6. Інформаційне та обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємства: навч. посіб. / О. М. Левченко, Н. С. Шалімова, Т. І. Грінка, О. В. Сторожук, Кропивницький ЦНТУ, 2022. 190 с.

7. Кузенко Т. Б. Фінансова безпека підприємства : навчальний посібник / Т. Б. Кузенко, Н. В. Сабліна. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 123 с. Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/25172/1/2020-Кузенко%20Т%20Б%20С%20Сабліна%20Н%20В.pdf>.

8. Марченко О. С. Економічна безпека підприємства : навч. посіб. / О. С. Марченко ; М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. екон. теорії. Харків : Право, 2022. 246 с. Режим доступу : https://pravoizdat.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4710&download_id=1555.

9. Організація та управління системою економічної безпеки підприємства : навчально-методичний посібник / З. Б. Живко, О.В. Черевко, Н.В. Зачосова, М. О. Живко, О.Б. Баворовська, В.О. Занора; за ред. З.Б. Живко. Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А., 2019. 120 с. Режим доступу : https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3465/1/НМПІ_Організація%20та%20управління%20системою%20економічної%20безпеки%20підприємства.pdf.

10. Ярмак О. В. Економічна безпека підприємства: навчально-методичний посібник для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнесекономіка». Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 92 с

Додаткова

1. Андрійв Н. М. Економічна безпека підприємства в умовах цифровізації ринку праці: теоретичні та практичні аспекти : монографія. Львів : Растр-7, 2023. 320 с

2. Економічна безпека підприємництва в Україні : монографія / Г. В. Ситник, Г. В. Блакита, Н. М. Гуляєва та ін. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. 284 с.

3. Каранфілова Ю. В. Показники та критерії економічної безпеки підприємства / Ю. В. Каранфілова ; наук. кер. Н. С. Згадова, Ю. А. Роботін // Актуальні аспекти соціально-економічного розвитку України: погляд молоді : тези III Всеукр. студент. наук.-практ. конф., Одеса, 6–7 квіт. 2021 р. / Одес. нац. акад. харч. технологій. Навч.-наук. ін-т прикладної економіки і менеджменту ім. Г. Е. Вейнштейна. Одеса, 2021. С. 229-230.

4. Мельник С.І. Управління фінансовою безпекою підприємств: теорія, методологія, практика: монографія. Львів: «Растр-7», 2020. 384 с.

5. Панченко, В.А. Управління інформаційною безпекою держави та підприємств: правові та організаційні аспекти. Актуальні проблеми правознавства. 2020. № 1(21) 64. С. 103-109. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/38493/1/%D0%9F%D0%B0%D0%BD%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>.

6. Панченко В. А., Панченко О. П. До питання аналізування фінансово-економічної безпеки підприємницького сектору. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 3. С. 79-86. <https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/69/93>
7. Панченко В. А., Панченко О. П. Методико-прикладні засади Управління конкурентними позиціями підприємницького сектора України. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2022. Том 7. № 3. С. 69-74. http://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2022/12/ujae_2022_r03_a9.pdf
8. Рогоза М. Є., Перебийніс В.І., Кузьменко О. К., Карнаухова Г. В., Управління економічною безпекою: аналітико-інформаційний аспект діагностики та прийняття рішень/ М. Є. Рогоза ,В.І. Перебийніс, О. К. Кузьменко, Г. В. Карнаухова // *Економічний вісник Донбасу.-Київ*, 2021/№ 2(64).С. 69-77.- DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2021-2\(64\)-69-77](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2021-2(64)-69-77); режим доступу: [http://www.evd-journal.org/download/2021/2\(64\)/07-Rogoza.pdf](http://www.evd-journal.org/download/2021/2(64)/07-Rogoza.pdf);
9. Рогоза М. Є., Перебийніс В. І., Кузьменко О. К., Миколенко І. Г. Стратегії розвитку агропродовольчого комплексу в контексті економічної та енергетичної безпеки. / *Вісник економічної науки України*. 2021. № 1 (40). С. 3-8. doi: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2021.1\(40\).3-8](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2021.1(40).3-8).
10. Rogoza, M. Ye., Perebyunis, V. I., Kuzmenko, O. K., Mykolenko, I. H. (2021). Agri-food Complex Development Strategies in Context of Economic and Energy Security. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 1 (40), pp. 3-8. doi: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2021.1\(40\).3-8](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2021.1(40).3-8).
11. Розвиток бізнес-середовища в Україні: окремі аспекти правового забезпечення: монографія / за ред. О. О. Дмитрик, К. О. Токаревої. Харків: НДІ прав. забезп. інновац. розвитку НАПрН України, 2019. 203 с.
12. Смірнов О.Г. Правова охорона комерційної таємниці та ноу-хау: деякі проблемні аспекти. *Юридичний вісник*. 2022. № 3 (64). С. 138 – 145.
13. Тульчинська С. О., Солосіч О. С. Теоретичні та прикладні аспекти організації рейдерської діяльності як ключова загроза забезпеченню силової складової економічної безпеки підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 12. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8392>.
14. Шмалій Л.В. Економічна безпека підприємства: сучасні проблеми забезпечення. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2019. № 1 (27). URL: <http://journals.dut.edu.ua/index.php/emb/article/view/2095>.
15. Ярмач О. В. Економічна безпека підприємства: навчально-методичний посібник для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнес-економіка». Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 92 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua>
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

4. Офіційний сайт Державної податкової служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tax.gov.ua/>
5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mof.gov.ua/uk>
6. Офіційний сайт Рахункової палати України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rp.gov.ua/home/>

МЕТОДИ ОПТИМІЗАЦІЇ ТА МОДЕЛІ В ЕКОНОМІЦІ

Область застосування оптимізаційних задач в економіці. Сутність оптимізаційних моделей і методів. Математичне програмування. Математична постановка оптимізаційних задач. Класифікація задач математичного програмування. Приклади побудови лінійних оптимізаційних математичних моделей економічних систем.

Область застосування лінійної оптимізаційної математичної моделі в економіці. Загальна лінійна оптимізаційна математична модель. Лінійне програмування. Форми запису лінійних оптимізаційних задач. Геометрична інтерпретація лінійних оптимізаційних моделей. Основні властивості розв'язків задач лінійного програмування. Графічний метод розв'язку лінійних оптимізаційних задач. Симплексний метод розв'язку задач лінійного програмування. Економічні постановки задач, що розв'язуються симплексним методом. Комп'ютерні технології розв'язку оптимізаційних задач в універсальному інтегрованому середовищі Mathcad.

Економічна інтерпретація пари двоїстих задач лінійного програмування. Правила побудови двоїстих моделей оптимізаційних задач. Основні теореми двоїстості та їх економічний зміст. Приклади застосування теорії двоїстості для знаходження оптимальних планів прямої та двоїстої задач. Після оптимізаційний аналіз розв'язків лінійних оптимізаційних задач. Аналіз розв'язків спряжених оптимізаційних задач. Приклади практичного використання двоїстих оцінок у аналізі оптимізаційної економічної задачі. Аналіз оптимальних планів задач лінійного програмування за допомогою Microsoft Excel

Економічна і математична постановка транспортної задачі. Властивості опорних планів транспортної задачі. Методи побудови опорного плану транспортної задачі. Випадок виродження опорного плану транспортної задачі. Методи розв'язування транспортної задачі. Транспортна задача з додатковими умовами. Двоетапна транспортна задача. Транспортна задача за критерієм. Розв'язування транспортної задачі на мережі. Приклади економічних задач, що зводяться до транспортних моделей

Область застосування цілочислових і дробово-лінійних задач в економіці. Економічна постановка і математичні моделі задач з цілочисловими змінними. Геометрична інтерпретація розв'язків цілочислових задач лінійного програмування на площині. Загальна характеристика методів розв'язування цілочислових задач лінійного програмування. Економічна постановка та формалізація задач з дробово-лінійною цільовою функцією. Геометрична

інтерпретація задач дробово-лінійного програмування. Розв'язування дробово-лінійної оптимізаційної задачі зведенням до задачі лінійного програмування. Комп'ютерні технології розв'язку цілочислових оптимізаційних задач за допомогою Microsoft Excel.

Задачі теорії ігор в умовах економічної конфліктності та невизначеності інформації. Основні поняття теорії ігор. Класифікація ігор. Матричні ігри двох осіб. Гра зі змішаними стратегіями. Геометрична інтерпретація гри 2×2 . Зведення матричної гри до задачі лінійного програмування

Область застосування нелінійних оптимізаційних задач в економіці. Геометрична інтерпретація задачі нелінійного програмування. Основні труднощі розв'язування задач нелінійного програмування. Метод множників Лагранжа. Необхідні умови існування сідлової точки. Використання теореми Куна-Такера. Опуклі та угнуті функції. Опукле програмування. Квадратичне програмування. Економічна інтерпретація множників Лагранжа. Градієнтний метод. Метод кусково-лінійної апроксимації.

Область застосування задач стохастичного програмування в економіці. Загальна математична постановка задачі стохастичного програмування. Особливості математичної постановки задач стохастичного програмування. Приклади економічних задач стохастичного програмування. Одноетапні задачі стохастичного програмування. Двоетапні задачі стохастичного програмування.

Економічна сутність задач динамічного програмування. Задача про розподіл капіталовкладень між двома підприємствами на n років. Задача про розподіл капіталовкладень між підприємствами. Принцип оптимальності. Багатокроковий процес прийняття рішень. Приклади розв'язування задач динамічного програмування.

Рекомендована література

Основна

1. Волонтир Л.О, Потапова Н.А., Ушкаленко І.М., Чіков І.А. Оптимізаційні методи та моделі в підприємницькій діяльності: Навчальний посібник. Вінниця: ВНАУ, 2020. 404 с.

2. Буреннікова О.В., Зелінська О.В., Ушкаленко І.М., Буренніков Ю.Ю. Оптимізаційні методи і моделі: навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2019. 121с.

3. Волонтир Л.О, Потапова Н.А., Ушкаленко І.М., Чіков І.А. Оптимізаційні методи та моделі в підприємницькій діяльності: Навчальний посібник. Вінниця: ВНАУ, 2020. 404 с.

4. Математичні методи дослідження операцій. Лінійне програмування. Частина 1: навчальний посібник / А. А. Яровий, Л. М. Ваховська, Л. В. Крилик. Вінниця : ВНТУ, 2020. 86 с.

5. Нефьодов Ю.М., Галицька Т.Ю. Методи оптимізації в прикладах і задачах. Навчальний посібник. К. : Кондор, 2024. 324 с.

6. Оптимізаційні методи та моделі: навчальний посібник /. В.М. Ільман, Т.Ф. Михайлова, С.П. Самойлов, Л.О. Панік Дніпровський нац. Університет залізничного транспорту. Дніпро: ТОВ «Дріант», 2020. 240 с.

7. Оптимізаційні методи та моделі : навчальний посібник / Н.В. Буреннікова, О. В. Зелінська, І. М. Ушкаленко, Ю. Ю. Буренніков. Вінниця : ВНТУ, 2019. 121с

Додаткова

1. Березовський В.Є. Дослідження операцій. Практичний курс; Навч. Посіб./ В.Є. Березовський, М.М. Гузій, В.М.Дякон, Л.Є.Ковальов, М.О. Медведєва – Умань: видавництво "Сочінський". 2011. 238 с.

2. Бех О.В. Математичне програмування: Навчальний посібник / О.В. Бех, Т.А.Городня, А.Ф.Щербак. – Львів: „Магнолія 2006”, 2007. 200 с.

3. Бех О.В. Збірник задач з математичного програмування: Навчальний посібник / О.В. Бех, Т.А.Городня, А.Ф.Щербак. – Львів: „Магнолія 2006”, 2007. – 200 с.

4. Вітлінський В.В. Математичне програмування: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. К.:КНЕУ, 2001. 248 с.

5. Фартушний І.Д., Мажара Г.А., Замрій А.М., Кононенко О.В. Оптимізаційні методи та моделі в економіці: Розрахункова робота: навчальний посібник для спеціальності 051 Економіка. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 65 с

Інформаційні ресурси

1. Державна служба статистики України: офіційний: вебсайт. URL: www.ukrstat.gov.ua.

2. Національний банк України. Офіційний вебсайт: URL: <https://bank.gov.ua/>

3. Національний інститут стратегічних досліджень. Офіційний вебсайт: URL: <http://www.niss.gov.ua>.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання рівня якості підготовки бакалавра з економіки освітньо-професійної програми «Економічна безпека» здійснюють члени екзаменаційної комісії на основі встановлених правил, принципів (об'єктивності, індивідуальності, комплексності, етичності та компетентнісного підходу), критеріїв, системи і шкали оцінювання з використанням форм і методів діагностики, визначених програмою атестації з урахуванням рівня досягнення результатів навчання та сформованості програмних компетентностей.

Об'єктом оцінювання якості підготовки бакалавра є набута система компетентностей, відтворена у процесі відповіді на теоретичні питання та виконання розрахунково-аналітичної задачі.

Результати оцінювання рівня якості підготовки здобувача повинні довести, що випускник: має концептуальні знання, здобуті у процесі навчання та практичної діяльності, включаючи основи знань сучасних досягнень науки у сфері економіка та економічної безпеки зокрема; вміє розв'язувати спеціалізовані завдання та практичні проблеми, що передбачає застосування теорій, наукових методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Рівень якості підготовки бакалавра визначається з використанням комплексної системи оцінювання: за 100-бальною, 4-бальною, та Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою (за шкалою «А», «В», «С», «D», «E», «FX», «F»).

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Атестація бакалаврів проводиться в усній формі на основі білетів.

Загальна оцінка атестаційного екзамену є сумою балів за кожний етап екзамену: 60 балів за теоретичну частину і 40 балів за виконання практичної частини у формі розв'язання розрахунково-аналітичної задачі.

1 частина – Теоретична	2 частина – Практична
Розгорнута відповідь на теоретичні запитання	Рішення комплексного завдання
40 балів	60 балів
100 балів	

Підсумкова оцінка розраховується як середньоарифметична сума балів за всі питання білетів теоретичної і практичної частини.

Кожний екзаменатор подає для підрахунку свої оцінки, як проміжні за відповідь на кожне питання білету, або узагальнену ним оцінку за відповідь студента на усі питання. Голова Атестаційної комісії також подає для підрахунку свої оцінки, або узагальнену оцінку знань і вмінь студента з усіх питань і має право вирішального голосу при спірних питаннях щодо винесення судження про остаточну оцінку знань та вмінь студента-випускника.

Максимальна сума балів за 1 частину атестаційного екзамену – **40 балів**.

Сума балів	Критерії оцінювання
36 – 40	Здобувач-випускник надав розгорнутий, вичерпний виклад змісту наведеної у питанні проблеми; повний перелік необхідних для розкриття змісту питання категорій та законів. Студент виявляє творчі здібності у розумінні, викладенні й використанні навчально-програмного матеріалу; здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, підходів та самостійно робити логічні висновки й узагальнення. Здобувач демонструє уміння користуватись методами наукового аналізу явищ та процесів і характеризувати їхні риси та форми виявлення; здатності висловлення та аргументування власного ставлення до альтернативних поглядів на дане питання. Під час відповіді використовує актуальні фактичні та статистичні дані; знання необхідних законів і нормативних матеріалів України, міжнародних та міждержавних угод з обов'язковим на них посиланням.
30 – 35	Здобувач-випускник, відносно відповіді на найвищий бал, не зробив розкриття двох з пунктів, вказаних вище (якщо вони явно потрібні для вичерпного розкриття

	<p>питання) або, якщо зроблені незначні помилки.</p> <p>Здобувач-випускник в цілому правильно надає відповіді на проблемні теоретичні запитання, за зазначеними вимогами.</p> <p>Під час відповіді зроблені незначні помилки в одному з наступних пунктів:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) використання категоріального апарату; б) використання методичного апарату; в) формулювання назв установ та завдань, які перед ними ставляться; г) визначення авторства і змісту в цілому правильно зазначених теоретичних концепцій, що спотворює логіку висновків під час відповіді на конкретне питання.
21 – 29	<p>Здобувач-випускник відносно відповіді на найвищий бал не розкрив чотирьох з пунктів, вказаних вище (якщо вони явно потрібні для вичерпного розкриття питання) або, якщо при розкритті змісту питання в цілому правильно за зазначеними вимогами зроблені значні помилки в одному з наступних пунктів:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) використання категоріального апарату; б) використання методичного апарату; в) формулювання назв установ та завдань, які перед ними ставляться; г) визначення авторства і змісту в цілому правильно зазначених теоретичних концепцій, що спотворює логіку висновків під час відповіді на конкретне питання.
11 – 20	<p>Здобувач-випускник відносно відповіді на найвищий бал не розкрив шести з десяти пунктів, вказаних вище (якщо вони явно потрібні для вичерпного розкриття питання) або, якщо при розкритті змісту питання в цілому правильно за зазначеними вимогами зроблені значні помилки під час:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) використання категоріального апарату; б) використання методичного апарату; в) формулювання назв установ та завдань, які перед ними ставляться; г) визначення авторства і змісту в цілому правильно зазначених теоретичних концепцій, що спотворює логіку висновків під час відповіді на конкретне питання.
1 – 10	<p>Здобувачем-випускником відносно відповіді на найвищий бал не зроблено розкриття восьми чи більше пунктів, зазначених у вимогах до нього (якщо вони явно потрібні для вичерпного розкриття питання); одночасно присутні три чи більше типів недоліків, які окремо</p>

	характеризують критерій оцінки питання на оцінку «задовільно»; висновки, зроблені під час відповіді, не відповідають правильним чи загально визначеним при відсутності доказів супротивного аргументами, зазначеними у відповіді; характер відповіді дає підставу стверджувати, що особа, яка складає атестаційний екзамен, неправильно зрозуміла зміст питання чи не знає правильної відповіді і тому не відповіла на нього по суті, допустивши грубі помилки у змісті відповіді
--	---

Максимальна сума балів за 2 частину атестаційного екзамену – **60 балів**

Для оцінки практичної частини застосовують наступні критерії:

Кількість балів	Критерії оцінювання
51 – 60	Здобувач-випускник виконав комплексне кваліфікаційне завдання, відповідно до завдання, в повному обсязі; прийняв правильні рішення; аргументовано обґрунтував їх; виявив уміння застосовувати набуті знання для вирішення практичних ситуацій; творчо використав знання для виконання практичних завдань. При захисті перед екзаменаційною комісією дано кваліфіковані відповіді на задані здобувачу вищої освіти питання
41 – 50	Здобувач-випускник, який при дотриманні вищеназваних вимог менш повно й ґрунтовно виконав комплексне кваліфікаційне завдання; допустив незначні помилки при формулювання висновків та розрахунків. При захисті перед екзаменаційною комісією дано достатньо кваліфіковані відповіді на задані здобувачу вищої освіти питання
31 – 40	Здобувач-випускник допустив неprincipові неточності при формулюванні висновків; наявні одиничні незначні недоробки, можливі незначні (1–2) помилки у розрахунках. При захисті перед екзаменаційною комісією дано достатньо кваліфіковані відповіді на задані здобувачу вищої освіти питання
21 – 30	Здобувач-випускник допустив неprincipові неточності при формулюванні висновків, відповідь неповна та безсистемна, можливі несуттєві помилки у розрахунках. При захисті перед екзаменаційною комісією дано недостатньо кваліфіковані відповіді на задані здобувачу вищої освіти питання.
11 – 20	Здобувач-випускник допустив несуттєві помилки у розрахунках, сформульовані висновки недостатньо

	<p>відображають результати завдання, відповідь неповна та безсистемна.</p> <p>При захисті перед екзаменаційною комісією надано неповні відповіді на задані здобувачу вищої освіти питання.</p>
1 – 10	<p>Здобувач-випускник допустив суттєві помилки у розрахунках, невірно сформулював висновки, відповідь неповна та безсистемна.</p> <p>При захисті перед екзаменаційною комісією не надано відповіді на задані здобувачу вищої освіти питання</p>

Приклад екзаменаційного білету:

Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка

Кафедра менеджменту та підприємництва

Галузь знань	<u>05 Соціальні та поведінкові науки</u>
Спеціальність	<u>051 Економіка</u>
Освітньо-професійна програма	<u>Економічна безпека</u>
Факультет	<u>Права, бізнесу та адміністрування</u>

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №

1. Рівновага споживача в кардинальній теорії корисності.
2. Методика оцінки рівня економічної безпеки національної економіки за функціональними складовими.

Комплексне кваліфікаційне завдання

Ви економіст Агрохолдингу Миронівський хлібокомбінат

Агрохолдинг МХП є вертикально інтегрованою компанією, що здійснює виробництво м'яса птиці, зернових культур та продуктів харчування, а також активно впроваджує цифрові технології в управління виробництвом і логістикою.

У 2026 році підприємство планує: розширення виробничих потужностей, впровадження цифрової ERP-системи; оптимізацію логістичних витрат; підвищення рівня економічної безпеки та розширення експорту до країн ЄС.

Вам необхідно:

1. Провести горизонтальний та вертикальний аналіз фінансової звітності та оцінити динаміку прибутковості.
2. Визначити точку безбитковості та запропонувати заходи підвищення ефективності роботи підприємства.
3. Охарактеризувати тип ринку. Проаналізувати вплив інфляції на витрати підприємства та оцінити вплив валютного ризику на експорт.
4. Сформувати прогноз прибутку на 2026-2028 роки.
5. Визначити оптимальний розподіл ресурсів.
6. Обґрунтувати доцільність впровадження ERP-системи.
7. Визначити основні ризики діяльності та запропонувати страхову програму.

8. Визначити рівень боргового навантаження.
9. Оцінити вплив діяльності підприємства на ВВП України.
10. Запропонувати зміни в системі мотивації.

ВИХІДНА ІНФОРМАЦІЯ

Фінансові показники діяльності Агрохолдингу МХП за 2024-2025 рр.
(млн.грн.)

<i>Показник</i>	<i>Рік</i>	
	2024	2025
Дохід	48000	52000
Собівартість продукції	36000	40300
Адміністративні витрати	3500	3900
Витрати на збут	2400	2800
Чистий прибуток	4500	3800
Активи	60000	64000
Власний капітал	32000	33500
Позиковий капітал	28000	30500

Інвестиційний проект

Вартість інвестиційного проекту – 1200 млн. грн.
 Очікувана економія витрат: 600 млн. грн. щорічно
 Термін реалізації проекту – 5 років.
 Дисконтна ставка – 16%.

Макроекономічні умови розвитку України на 2026 рік:

Інфляція – 11%
 Облікова ставка НБУ – 14%
 Прогноз зростання ВВП – 3,5%
 Коливання валютного курсу $\pm 10\%$.